

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

58. aastakäik

31. juuli 2015

Sisukord

I Resolutsioonid, soovitused ja arvamused

ARVAMUSED

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

komitee täiskogu 505. istungjärg 18.–19. veebruaril 2015

2015/C 251/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek Euroopa makropiirkondlike strateegiate kaardistamiseks” (omalgatuslik arvamus)	1
2015/C 251/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühistu- ja hoiupankade roll territoriaalses ühtekuuluvuses — ettepanekud finantsreguleerimise raamistiku kohandamiseks” (omalgatuslik arvamus).	7
2015/C 251/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi vabastamine asbestist”.	13
2015/C 251/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Edusammud strateegia „Euroopa 2020” rakendamisel ja kuidas saavutada 2020. aastaks selle eesmärgid” (ettevalmistav arvamus eesistujariigi Läti taotlusel).	19

III Ettevalmistavad aktid

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

komitee täiskogu 505. istungjärg 18.–19. veebruaril 2015

2015/C 251/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele „Tollivaldkonna riskijuhtimist käsitlev ELi strateegia ja tegevuskava: riskide ohjamine, tarneahela turvalisuse tugevdamine ja kaubanduse soodustamine” (COM(2014) 527 final)	25
2015/C 251/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus väljaspool teid kasutatavate liikurmasinate sisepõlemismootorite heite piirnormide ja tüübikinnitusega seotud nõuete kohta” (COM(2014) 581 final – 2014/0268 (COD))	31

2015/C 251/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule Euroopa järelevalveasutuste ja Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemi toimimise kohta” COM (2014) 509 <i>final</i> ja „Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRB) ülesannete ja korralduse kohta” COM(2014) 508 <i>final</i>	33
2015/C 251/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Roheline raamat „Euroopa traditsioonilise oskusteabe kõige tõhusam kasutamine: võimalused Euroopa Liidu geograafilise tähise kaitse laiendamiseks mittepõllumajanduslikele toodetele” (COM(2014) 469 <i>final</i>).	39
2015/C 251/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpangale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning Euroopa Investeeringuspangale „2015. aasta majanduskasvu analüüs” (COM(2014) 902 <i>final</i>)	44

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 505. ISTUNGJÄRK 18.–19. VEEBRUARIL 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek Euroopa makropiirkondlike strateegiate kaardistamiseks”

(omalgatuslik arvamus)

(2015/C 251/01)

Raportöör: Etele BARÁTH

27. veebruaril 2014 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt oma kodukorra artikli 29 lõikele 2 töötada välja omalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Ettepanek Euroopa makropiirkondlike strateegiate kaardistamiseks”.

Komitee asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon võttis arvamuse vastu 3. veebruaril 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 505. istungjärgul 18.–19. veebruaril 2015 (18. veebruari 2015. aasta istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 166, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 6.

Sissejuhatus

Vastumeetmed, mis Euroopa on seni võtnud finantskriisi tagajärjel levinud üldkriisi ohjamiseks, ei ole piisavad. Arvukates analüüsidis rõhutatakse otsuste liigset keskendumist finantssektorile ja ELi otsustusmehhanismi äärmuslikku hierarhiat, mis takistab ELil sotsiaalsete pingete maandamiseks vajalike meetmete võtmist. Samuti on võimalik näha märkimisväärt erinevust ühest küljest pikaajalist arengut toetava Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkide ja tegevuskavade ning teisest küljest olemasolevate vahendite vahel. Majanduspoliitika eri meetmete sidususe suurendamisel on nüüd esmane tähtsus.

Kui mõned Kesk- ja Ida-Euroopa riigid on arengus järele jõudnud, siis teiste liikmesriikide vahel on suurenenud erinevused nii üldises majandustoodangus, sissetulekutes kui ka elatustasemes. Mõned piirkondlikud iseärasused on seda nähtust ainult tugevdanud ja mõnedes piirkondades on juba esile kerkinud väljakannatamatud pinged.

Nii sotsiaalpoliitika areng, mis on vajalik kriisist väljumiseks, kui ühtekuuluvuspoliitika uuendatud programmid ja eesmärgid nõuavad ELi poliitikameetmete territoriaalse mõõtmise rõhutamist.

Seda vajadust tunnistas ka uus Euroopa Komisjon, kui ta käivitas majanduskasvu, töökohtade loomist ning elutingimuste parandamist toetava programmi „Uus algus”. Euroopa Komisjoni programm tähendab nii uusi võimalusi kui ka uusi kohustusi, mis ei piirdu üksnes investeerimis- ja arengufondide vahendite olulise suurendamisega aastateks 2015–2017 ning õiguslike ja organisatsiooniliste takistuste kaotamisega. See kehtib ka makropiirkondlikele strateegiatele. Asjaolu, et tööprogrammis määratletud 10 prioriteeti tugevdavad otseselt või kaudselt seoseid Euroopa makropiirkondade ja nende ühise arengu vahel, aitab uuesti määratleda ka makropiirkondliku poliitika rolli ning makropiirkondlike strateegiate kohta ja teostatavuse.

Siiski võiks arengule suunatud, tugevalt detsentraliseeritud ning majandus- ja sotsiaalpartnereid korrapärasemalt ühendav uut liiki juhtimistava, mille puhul võetakse arvesse ka makropiirkondlikke strateegiaid, anda suure panuse majanduskasvu elavdamisse ning investeringute tõhususe ja tulemuslikkuse suurendamisse ⁽¹⁾.

Tänu uuendatud juhtimistavale võivad makropiirkondlikud strateegiad kujutada endast suurepärast vahendit arenguprotsessi kiirendamiseks, territoriaalse ühtekuuluvuse tugevdamiseks ning strateegia „Euroopa 2020” elluviimise hõlbustamiseks, säästes samal ajal keskkonda, mis ei ole sugugi vähem tähtis aspekt. „Kolme ei” reegel ei ole enam takistuseks: mitmeaastane finantsraamistik 2014–2020 avab rahalised võimalused, ühine strateegiline raamistik kehtestab eeskirjad, samal ajal kui praktikas on välja kujunenud väike rakendusmehhanism.

Käesoleva omaalgatusliku arvamuse koostamisega soovis komitee ellu rakendada täiskogu 2013. aasta sügisel toimunud istungjärgu järeldused ning analüüsida, eelkõige kodanikuühiskonna seisukohast, makropiirkondlike strateegiate mõju Euroopas. Samuti soovis komitee teha ettepaneku selle kohta, kuidas kaasata need strateegiad Euroopa arengupoliitikasse.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee jõudis pärast makropiirkondlike strateegiate hetkeseisu ning asjaomaste arvamuste ja ettepanekute analüüsi ⁽²⁾ järeldusele, et saadud tulemusi arvesse võttes on makropiirkondlike strateegiate arendamine Euroopa tasandil kindlasti vajalik. Makropiirkondade eesmärk ei ole eraldamine, vaid ühendamine.

1.2. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib Euroopa Ülemkogul toetada makropiirkondlike poliitikameetmete kaasamist ELi juhtimisstruktuuri ja nõuda selliste suuniste väljatöötamist, mis kehtiksid kogu ELi territooriumil ning mis oleksid suunatud sotsiaalse ja majandusliku arengu teenistuses oleva makropiirkondliku arengustrateegia ettevalmistamisele.

1.3. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee hinnangul suureneb makropiirkondlike strateegiate osatähtsus ELi tuleviku jaoks veelgi. Olemasolevad makropiirkondlikud programmid:

- on poliitilisel tasandil kaasa aidanud sellise Euroopa tasandi esilekerkimisele, mis praegu puudub, kuid mis võiks lähendada diametraalselt vastupidiseid riigiüleseid ja riiklikke seisukohti,
- on horisontaalkoostööl põhineva juhtimisvahendina aidanud leida lahenduse bürokraatia ja hierarhia liigse kontsentratsiooni probleemile,
- on kaasa aidanud kodanikuühiskonna ning eelkõige majandus- ja sotsiaalpartnerite süstemaatilisele kaasamisele strateegiate ettevalmistamise ja rakendamise protsessi.

1.4. Makropiirkondlikud strateegiad võivad anda panuse majanduse konkurentsivõime parandamisse, SKP igati oodatud kasvu ning Euroopa lisaväärtuse suurendamisse. Tänu asjakohasel andmebaasil põhinevatele järeldustele, partnerlus-põhimõtte tulemuslikule kohandamisele ja saadud kogemustel põhinevale võrdlevale analüüsile on need strateegiad näidanud end tõhusa poliitikana. Seega:

1.4.1. oleks võimalik tagada Euroopa poolaasta raames strateegia „Euroopa 2020” saavutatud eesmärkide parem nähtavus piirkondlikul tasandil ning

1.4.2. ühendada tõhususe suurendamiseks strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide ning üldiste ja konkreetsete tulemuste vahehindamisel erinevates ühiskondlikes lepetes loetletud makropiirkondliku koostöö elemendid, mis seonduvad keskkonna, linnastumise ja arenguga;

1.4.3. aastateks 2014–2020 seatud ühtekuuluvuspoliitika 11 strateegilise eesmärgi põhjal võiks rakenduskavades esitatud meetmete makropiirkondliku tausta tugevdamine tagada meetmete lisaväärtuse, tõhususe ja tulemuslikkuse Euroopa tasandil;

⁽¹⁾ Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele makropiirkondlike strateegiate juhtimise kohta (COM(2014) 284 final).

⁽²⁾ Recent and Upcoming EESC Opinions on Macro-regional Areas and Strategies, and Related Horizontal Matters – Key Points.

1.4.4. võiks nende piirkondliku koostöö programmide makropiirkondlik taust, mille kohta tehti otsus linnade tegevuskava raames, ning mis seonduvad ELi linnastute võrgustikuga, soodustada sotsiaal-kultuurilist integreerumist ja sotsiaalsete vajaduste rahuldamiseks vajalike tingimuste teket;

1.4.5. luuakse uus makropiirkondlik vahend keskkonna säilitamise ja varude säästliku kasutamise jaoks.

1.5. Komitee soovitab tugevdada juhtimisstruktuuri Euroopa tasandil ning kaasata 28 riigi esindajatest koosneva ja makropiirkondliku juhtimise eest vastutava kõrgetasemelise koordineerimise töörühma kõrval otsustusprotsessi kõikidesse etappidesse ka kodanikuühiskonna ning linnad ja piirkondlikud omavalitsused.

2. Arutelu

2.1. Kogemuste põhjal, mida kinnitavad Euroopa Komisjoni analüüsid, võib öelda, et makropiirkondlikel strateegiatel on lisaväärtus järgmiste aspektide jaoks:

- Euroopa ja piirkondliku identiteedi tugevdamine,
- ELi strateegiate kavandamine ja rakendamine,
- vahendite kooskõlastatud kasutamine.

2.2. Makropiirkondlikud strateegiad kujutavad endast uusi esmatahtsatele vajadustele vastavaid vahendeid, arvestades et:

- vastumeetmed kriisile ei ole terviklikud ning seega tuleb leida tasakaal erinevate piirkondlike ja sotsiaalsete aspektide vahel,
- Euroopa Parlamendi valimiste põhjal selgus, et ELi suhted kodanikuühiskonnaga ei ole ikka veel piisavalt arenenud,
- ELi institutsioonilise süsteemi põhjalik reform on vältimatu (sh nt ELi demokratiseerimine ja detsentraliseerimine; ELi valdkonnaüleste struktuuride tugevdamine; ELi poliitikameetmete või sotsiaal-majanduslike partnerluste rakendamise tõhususe ja tulemuslikkuse suurendamine).

2.3. Makropiirkondlikud strateegiad on ajakohased, kuna:

- valimiste tulemusel moodustati uus Euroopa Komisjon, kes määratles uued prioriteedid ja kelle peamised eesmärgid, sh eelkõige töökohtade loomine, majanduskasvu suurendamine ja ettevõtete kavandatud investeeringute tõhusus, sõltuvad suurel määral piirkondade kohanemisvõimest,
- strateegia „Euroopa 2020” vahearuanne on ettevalmistamisel ja muudetud direktiivid peaksid olema vastu võetud 2015. aastal; tegemist peaks olema eelkõige makropiirkondliku lähenemisviisi tugevdamisega,
- on selgunud, et nii juhtimise kui ELi lisaväärtuse seisukohast – sh eelkõige keskkonna säilitamise (mered) ja loodusõnnetuste ennetamise (kindlustamine üleujutuste vastu) või turismi ning uuenduslikes sektorites tehtava majanduskoostöö raames – pakuvad juba vastu võetud ja praegu vastuvõtmisel olevad (ELi Doonau ja Läänemere piirkondade) makropiirkondlikud strateegiad uusi võimalusi,
- komisjoni algatused (ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegia, Alpide makropiirkondlik strateegia) levivad ning rõhutavad liikmesriikidele ja piirkondadele vajadust kavandada makropiirkondlikke seoseid (pöörates seejuures erilist tähelepanu kolmandate riikide osalusele koostöös),
- makropiirkondliku koostöö võimalused (Vahemere piirkond, Atlandi ookeani rannik), mis on ilmnenud sotsiaal-majanduslikus valdkonnas, annavad tunnistust ka märkimisväärselt arengust poliitilises valdkonnas, mis on samuti võimaldanud märkimisväärselt panustada merendusstrateegiate ja maismaa poliitikate kooskõlastamisse,
- ajalooliselt väljakujunenud makropiirkondlik koostöö tugevneb suurte piiriüleste ja lineaarsete infrastruktuuride kaudu, eelkõige tänu Euroopa ühendamise rahastu makropiirkondlike telgede arendamisele,

— makropiirkondlikust koostööst on saanud partnerluslepingute kohustuslik osa programmitöö perioodil 2014–2020.

2.4. Makropiirkondlikud strateegiad, mis juba oma olemuselt on arengule suunatud, võivad oluliselt kaasa aidata ELi arengupoliitika tugevdamisele ja rakendamisele, eelkõige põhialgatustega seonduvates küsimustes. Peamised kavandatavad (tegevus)valdkonnad on järgmised:

- VKEde majandustegevus,
- teadusuuringud, haridus, keeleõpe, kultuuri- ja tervishoiualane koostöö,
- energia-, keskkonnakaitse-, logistika-, transpordi- ja avalike teenuste (vesi, heitvesi, jäätmed) alane koostöö,
- riigiasutuste, piirkondlike asutuste ja omavalitsuste ühine planeerimine,
- julgeoleku- ja rändealane koostöö,
- turukonkurentsi praktiline tugevdamine (konkreetne koostöö tööturul, et toetada VKEsid või luua arengufonde),
- koostöö statistika valdkonnas.

Tegemist on peamiselt valdkondadega, kus on õigustatud põhiliselt alt üles suunatud algatused, kuna ELi institutsioonide otsene reguleeriv roll on nende puhul üsna marginaalne.

2.5. Makropiirkondlikes strateegiates osalejad peavad tegema koostööd, esindades oma valitsust valdkonnaülese poliitika tasandil.

2.6. Makropiirkondlik lähenemisviis sisaldab perspektiivide ja juhtimisvahendite seisukohast uusi võimalusi ELi uuendamiseks:

- lähenemisviisi poliitiline ja strateegiline juhtimine aitavad kooskõlastada eri tasandi sidusrühmade osaluse, ilma et uute suurte institutsioonide loomine oleks vajalik,
- lähenemisviisi raames on võimalik integreerida eri tasandi poliitikaid ja programme (sh ELi ja riikliku tasandi poliitikad ja programmid; piirkondliku koostöö poliitikad ja programmid; ühinenud riikide või kandidaatriikide poliitikad ja programmid; valdkondlikud vahendid, finantsvahendid jms),
- lähenemisviisi raames kooskõlastatakse poliitilised, strateegilised ja finantsvahendid, et tagada tõhus ja tulemuslik rakendamine,
- lähenemisviis soodustab territoriaalsete piiride kaotamist piirkondlike haldusorganite ja eri sektorite vahel, ning lõpuks
- muudab lähenemisviisi omavastutuse põhimõtte selgelt mõistetavaks kogu strateegia kavandamise ja rakendamise protsessi käigus.

2.7. Et makropiirkondlik juhtimine oleks „hea”, peab ta sisaldama järgmisi elemente:

- strateegilise planeerimise võime,
- asjaomase piirkonna andmeid sisaldav usaldusväärne andmebaas ja analüüsivõime,
- asjakohane täidesaatev organ,

- ulatuslik kontrollisüsteem, mis hõlmab planeerimist ja rakendamist,
- asjakohased sidevahendid,
- vajalik kohanemisvõime ja
- tegevuste läbipaistvus, et tagada kontrollivõimalus.

2.8. Makropiirkondlike strateegiate mõiste kohaselt on makropiirkond ala:

- mis katab ühiste geograafiliste, majanduslike ja kultuuriliste tunnustega piirkonda,
- millel on samad väljakutsed ja võimalused ning
- kus eri sidusrühmad teevad tõhustatud koostööd, kooskõlastades oma vahendid, et edendada territoriaalset ühtekuuluvust.

2.9. Praegu vastavad Euroopas sellele määratlusele kahte liiki makropiirkonnad. Mõlemad iseloomustab võime võtta vastu kolmandatest riikidest pärit osalejaid:

- lineaarsed makropiirkonnad, mis on peamiselt seotud selliste suurte taristutega nagu Doonau piirkonda või transpordikoridoride äärsed piirkondi hõlmavad taristud, ja
- makropiirkonnad, mis katavad sellist suurt ala nagu Läänemere, Aadria mere, Alpide, Vahemere või Atlandi ranniku piirkond.

2.10. Euroopa Liidu loomisega said Euroopa ajaloolistest piiridest funktsionaalsest aspektist virtuaalsed piirid. Makropiirkondlik perspektiiv võimaldab tõmmata Euroopa kaardile uusi toimivaid piire. Makropiirkondlikele süsteemidele toetudes peegeldavad tõhustatud või tõhustatava avatud koostöö mehhanismid juba XXI sajandi poliitikameetmeid, mis soodustavad demokraatlikus Euroopas üha uuenevat koostööd majanduse ja kaasava ühiskonna toetamiseks, tagades seejuures keskkonnasäästlikkuse.

3. Üldised märkused ja ettepanekud makropiirkondlike strateegiate osatähtsuse suurendamiseks

3.1. Võimalik on leida tasakaal strateegia „Euroopa 2020” uute jõujoonte ning majandus- ja finantsjuhtimise ja SKP-st kaugemale ulatuvate näitajate kontseptsiooni vahel, kui vähendatakse piirkondlikke erinevusi ja tagatakse harmooniline areng, mille puhul võetakse arvesse nii sotsiaalseid vajadusi kui keskkonnatingimusi.

3.2. Makropiirkondlikud strateegiad aitavad suurendada piirkondlikku ühtekuuluvust, tugevdades solidaarsusmehhanisme. Samuti on piirkondlikke iseärasusi arvesse võttes võimalik paremini kooskõlastada arenguvahendeid.

3.3. Ettepanekud kooskõlastatud makropiirkondliku arengu kohta ja tõhustatud makropiirkondlikust koostööst tulenevad majanduslikud eelised aitavad meelitada rohkem investeringuid nii uuendussektorisse kui suure tootmis- ja varustuspotentsiaaliga sektoritesse.

3.4. Institutsioonilised ja majanduslikud võrgustikud ja seosed makropiirkondades võivad märgatavalt leevendada globaliseerumisega seonduva kriisi mõju, väärtustades vahendeid ja aidates ühtlustada erinevusi erineva arengutasemega piirkondade vahel; selle lähenemisviisi raames võivad suurlinnapiirkonnad ja teised dünaamilise arenguga linnapiirkonnad etendada juhtivat rolli.

3.5. Kuigi võrgustikukujulised mitme keskusega suurlinnapiirkonnad on suure majandus- ja uuenduspotentsiaaliga, olles käimapanevaks jõuks töökohtade loomisel, toovad nad endaga kaasa ka märkimisväärsed keskkonnanähtused. Makropiirkondlikud strateegiad võivad kompenseerida riske, mis seonduvad linnade üha suurenevast asustustihedusest tulenevate kliimamuutustega, ning hõlbustada nende vältimist.

3.6. Makropiirkondlikud strateegiad võivad samuti toetada väikese ja keskmise suurusega linnade proportsionaalset arengut, tugevdades nendevahelisi sidemeid ning seeläbi ka kohalikke ja piirkondlikke väärtusi.

3.7. Makropiirkondlik strateegia võib aidata vähendada piirkondlikke ja majanduslikke erinevusi tänu strateegia „Euroopa 2020” prioriteetsete programmide rakendamisele erinevates piirkondlikes tingimustes.

3.8. Makropiirkondlik strateegia võib olla asjakohane vahend, et tagada kriitiline mass, mis on vajalik majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnaeeliste ühendamisel arengut toetavaks teguriks, millel võib olla eriline tähtsus piiriüleste rahvusvaheliste programmide jaoks.

3.9. Oma ulatuse tõttu võimaldavad makropiirkondlikud strateegiad panustada üldhuviteenuste ühtlasemasse arengusse ja kättesaadavusse ning edendada juurdepääsu teabele ja teadmistele ning liikuvuse tingimusi.

Brüssel, 18. veebruar 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühistu- ja hoiupankade roll territoriaalses ühtekuuluvuses — ettepanekud finantsreguleerimise raamistiku kohandamiseks”

(omalgatuslik arvamus)

(2015/C 251/02)

Raportöör: Carlos TRIAS PINTÓ

10. juulil 2014 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Ühistu- ja hoiupankade roll territoriaalses ühtekuuluvuses – ettepanekud finantsreguleerimise raamistiku kohandamiseks”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsiooni arvamus võeti vastu 3. veebruaril 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 505. istungjärgul 18.–19. veebruaril 2015 (18. veebruari 2015. aasta istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 153, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 10 liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Finantsvaldkonna uutele pangandus- ja pangandusvälistele mudelitele üleminekul peab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee hädavajalikuks säilitada finantssüsteemi mitmekesisus, ilma et see tähendaks meelevaldsust eeskirjade kohaldamisel ⁽¹⁾.

1.2. Aktsionäridele väärtust loovaid panku tuleb tõhusalt täiendada sidusrühmadele väärtust loovate pankadega nende hulgimüügi-, jaepangandus- ja investeerimistegevuse kaudu. Vaid niimoodi on võimalik saavutada stabiilne ja tõhus finantsökosüsteem, mis annab oma täieliku panuse reaalmajanduse arengusse.

1.3. Komitee toetab täielikult Euroopa Komisjoni jõupingutusi, mis on tehtud arvestamaks uues finantsmääruses ühistu- ja hoiupankade iseärasustega, aidates ära hoida usaldatavusnõuete ühtse kohaldamise soovimatuid tagajärgi ja liigse halduskoormuse võimalikku teket.

1.4. Sellest hoolimata on põhiprobleem jätkuvalt **proportsionaalsuse põhimõtte** asjakohane rakendamine uutes pangandusalastes eeskirjades (**eeskätt kapitalinõuete direktiivis (IV pakett)** ja **kapitalinõuete määruses**), mida Baseli pangajärelevalve komitee soovitas rakendada proportsionaalselt, kooskõlas Euroopa Liidu aluslepingutega. See tähendab, et kõige karmimaid nõudeid tuleb kohaldada üleilmsetele pankadele, rangeid nõudeid üleeuroopalistele (Euroopas süsteemset laadi) pankadele ja kõige paindlikumaid nõudeid riiklikele ja kohalikele pankadele (tagades tarbijakaitse piisava taseme).

1.5. See ei tähenda tasuta privileegide andmist finantssektori teatud rühmadele. Komitee on alati pooldanud võrdseid tingimusi ning nõuab seepärast, et kasutataks objektiivseid parameetreid, mis õigustavad eraldi sätteid igale ärimudelile. Need parameetrid on põhiliselt majandus- ja finantstulemused, panus reaalmajandusse, riskijuhtimine ja üldjuhtimine. Komitee teeb finantsvaldkonna ametiasutustele ettepaneku pakkuda stiimuleid neile osalejatele, kes täidavad neid tingimusi kõige paremini.

1.6. Soovides väärtustada pangandusmudelit, mida esindavad ühistu- ja hoiupangad, rõhutab komitee samal ajal ka oma taunivat hoiakut finantssektori teatud teguviiside suhtes, mis puudutavad ka mõnda kõnealuse sektori ettevõtet, ning nõuab, et kogu finantstööstuse jaoks tugevdataks ärietika standardeid ja hea valitsemistava eeskirju. See on hädavajalik tingimus kaotatud usalduse taastamiseks.

⁽¹⁾ ELT C 451, 16.12.2014, lk 45.

1.7. Komitee juhib tähelepanu rasketele tagajärgedele, mida ELi tulevikule võib tuua stagnatsiooni jätkumine ning VKEdele ja majapidamistele antavate laenude kallinemine. Komitee viitab ka Euroopa Parlamendi hiljuti esitatud kriitikale Baseli pangajärelevalve komitee seisukoha osas, milles seatakse kahtluse alla VKEde rahastamiseks mõeldud Euroopa tasandi erivahendid.

1.8. Kui Euroopa tahab tuleviku väljakutsetega edukalt tegeleda (selle asemel, et neid passiivselt taluda), tuleb finantsvaldkonnas kiiresti vastu võtta mitmekesiseid meetmeid, mis aitaksid tõhusalt täita strateegia „Euroopa 2020”, ühtse turu aktide I ja II, Euroopa väikeettevõtlusalgatuse, COSME programmi, sotsialettevõtluse algatuse jms eesmärgi. Ühistu- ja hoiupankade rolli edendamine Euroopa finantssüsteemis on nende eesmärkide saavutamiseks väga oluline.

2. Ühistu- ja hoiupangad Euroopa finantskeskkonnas

2.1. Ühistu- ja hoiupangad on etendanud majandusarengus pikka aega olulist rolli, eelkõige põllumajanduse, väiketööstuse ja kaubanduse toetajana. Praegu moodustavad need ligikaudu 40 % Euroopa Liidu finantssektorist (ulatuses Prantsusmaal 70 % ja Saksamaal 60 %-ni). Liikmesriigiti on nende struktuur väga erinev. Hoiupankade osas vastandub sellistes riikides nagu Hispaania ja Soome valitsev valdkondlik kontsentreeritus tugeva killustatusega Saksamaal ja Austrias.

2.2. Üldiselt on panganduse ümberkorraldamise tulemusena kujunenud välja hõredam pangandusmaastik, mis on ühtlasem, kuid vähem kaasav, sest viimastel aastatel on VKEd ja majapidamised jäetud rahastamisvõimalustest ilma. Sellega on kaasnenud piirkondliku büroovõrgustiku ja paljude töökohtade järkjärguline vähenemine. See nähtus võib veelgi süveneda, kui kohalikud pangad turult välja tõrjutakse.

2.3. Jaepanganduse ärimudelina pakuvad ühistu- ja hoiupangad väga märkimisväärsed erijooni: seos kohaliku toomisstruktuuriga, tihe seos oma piirkonnaga, oma äriõrgustiku tihedus, kliendilähedus, konkreetsete sektorite rahastamine, lähedus kohalikele huvidele ja sotsiaalpartneritele ning solidaarsus.

2.4. Tänu ühistu- ja hoiupankade struktuurilisele korraldusele on neil asutustel üldreeglina selgepiiriline varade struktuur ja võetakse ainult mõistlikke riske, juhtides oma investeringuid ja kapitali kogumist kooskõlas piirkonna arengupoliitikaga.

2.5. Sisulisest küljest tuleb tuua välja ühistu- ja hoiupankade erinevused:

- ühistupangad on eraettevõtted, mis ühendavad endas kaht osa: nad on ühistud ja krediidasutused, kelle põhieesmärk on finantsteenuste osutamine oma liikmetele/omanikele ja klientidele. Nende juhtimise aluseks on ühistupõhimõtted, st demokraatlik otsustusprotsess ja osalus (ühel inimesel üks hääl), ning suur osa nende sissetulekutest läheb reservfondidesse ja kohustuslikesse sotsiaalfondidesse;
- hoiupangad on erafondid, millel on kaks rolli: finantstegevus ja sotsiaalsed eesmärgid. Selle mudeli ainulaadsus seisneb selles, et puuduvad selged omanikud, kuigi esineb ka teisi vorme, nagu avalik-õiguslikud äriühingud või piiratud vastutusega äriühingud. Fondi vormis lähtuvad juhtimisorganid üldkogust, kus on esindatud kohalikud ja piirkondlikud ametiasutused ning vastavalt riigile ka kliendid, asutajad ja töötajad. Saadud tulu suunatakse reservidesse ja sotsiaaltevõttesse.

2.6. Ühistupankade tulemused on kriisi ajal olnud väga kõnekad: ükski neist ei ole ELis maksejõuetuks muutunud. Neile kuuluv turuosa on ligikaudu 20 % hoiustest, sellistes riikides nagu Itaalia, Prantsusmaa, Saksamaa ja Madalmaad rahastavad nad 25–45 % Euroopa VKEdele antavatest laenudest ning viimastel aastatel on nende hoiuste osa järjest kasvanud. See on oluline märk usaldusest kõnealuste ettevõtete vastu.

2.7. Hoiupangad omakorda on säilitanud aktiivse osaluse ELi finantssüsteemis. Nii ulatub Saksamaal nende turuosa 43 %-ni hoiustest ja 39 %-ni laenudest; Hispaanias on need näitajad vastavalt 41 % ja 42 %.

2.8. Ka Rahvusvaheline Valuutafond tõstab esile ühistupankade üliolulist rolli ⁽²⁾. Sõltudes vähem aktsionäride ootustest, täidavad need asutused usaldusväärselt ja turvaliselt VKEd ja paljude kodumajapidamiste laenuvajadusi.

2.9. Siiski on ilmnenu ka erandeid: mõned ühistu- ja hoiupangad on hüljanud oma eesmärgid ning sukeldunud spekulatiivsesse tegevusse, laienedes ebaproportsionaalselt teistesse piirkondadesse, mis on põhjustanud nende maine halvenemist. See on mõnes riigis viinud reguleerivate meetmete võtmiseni, mis on teatud määral moonutanud kõnealust pangandusmudelit.

2.10. Kokkuvõtteks peavad kapitali suurendamine, asjakohase suuruse saavutamine, territoriaalsuse säilitamine ja tarbijakaitse kõrge taseme tagamine käima käsikäes kõnealuse ainulaadse ettevõtlusmudeli põhijoonte säilitamisega. Selles protsessis nõuab komitee Euroopa Liidu institutsioonide tunnustust ja toetust.

3. Jaepanganduse arendamise väljakutsed

3.1. Ühistu- ja hoiupankadel on jaepanganduse ärimudelile iseloomulikud jooned: kliendilähedus, tihe seos oma piirkonnaga, koostöö, sotsiaalsed eesmärgid jne. Siiski sõltub nende võimaluste arendamine mitmetest eri teguritest ⁽³⁾:

- kasvav konkurents on toonud kaasa finantsvahenduse kasumimarginaalide järkjärgulise kahanemise;
- mitme turustuskanali kasutamine nõuab suuri investeeringuid tehnoloogiasse;
- ebapiisav suurus toob mõnel juhul kaasa vajaduse saavutada strateegilisi partnerlusi teiste ettevõtetega või ühineda;
- ühinemisprotsess ei ole riskivaba ja võib endaga kaasa tuua mastaabikulu;
- kohalikku pangandust on raske ühildada rahvusvaheliste turgude geograafilise mitmekesisuse suurendamisega.

3.2. Eelöeldust hoolimata täidavad ühistu- ja hoiupangad endiselt väga olulist rolli strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamisel oma finantsalase, sotsiaalse ja territoriaalse tegevuse kaudu, täiendades seda pangandusväliste rahastamisviisidega (ühisrahastamine, riskikapital, äriinglid jms), mis on tekkinud pangalaenu tugeva piiramise (laenuuru kriis) ja rangete tagatiste nõudmise tulemusena.

3.3. Komitee on seisukohal, et majandus- ja rahandusvaldkonna ametiasutused peavad tugevdama meetmeid, millega soodustada VKEd juurdepääsu rahalistele vahenditele ja edendada pikaajalist rahastamist, suurendades ettevõtlusvormide mitmekesisust ⁽⁴⁾ ja riskijagamist finantsteenuste sektoris.

4. Sotsiaalne tegevus kohaliku majanduse teenistuses

4.1. Ühistu- ja hoiupankades on finantsalane ja sotsiaalne tegevus tugevasti omavahel seotud, püüeldes territoriaalse ühtekuuluvuse poole. Üldsuse jaoks on nende pankade kõige nähtavamad jooned ühiskonnaelus osalemine ja huvi kogukonna vastu ⁽⁵⁾.

4.2. Teenitud ülejääk jaotatakse kultuuri, sotsiaal- ja arstiabi, hariduse ja teaduse, ajaloo- ja kunstipärandi, keskkonnasäästlikkuse jms edendamisele ning sotsiaalsed dividendid moodustavad hoiupankade puhul aastas mitu miljardit eurot.

⁽²⁾ „Redesigning the Contours of the Future Financial System”, IMF staff position note, 16. august 2010 (SPN/10/10).

⁽³⁾ Hispaania keskpang, „Cooperative and savings banks in Europe: Nature, challenges and perspectives”, aprill 2011; Euroopa ühistupankade liit, „EACB answer to the Green Paper on territorial cohesion turning territorial diversity into strength”, veebruar 2009; WSBI-ESBG, „200 years of savings banks: a strong and lasting business model for responsible, regional retail banking”, september 2011; Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, „Euroopa Liidu sotsiaalmajandus”, 2014.

⁽⁴⁾ ELT C 318, 23.12.2009, lk 22.

⁽⁵⁾ E. Castelló, „El liderazgo social de las Cajas de Ahorro” („Hoiupankade sotsiaalne juhiroll”), FUNCAS, Madrid, 2005.

4.3. Vajaduse juures luua väärtust kohaliku majanduse jaoks on sidusrühmade huvidel põhinev lähenemisviis omandamas üha suuremat tähtsust. Täpsemalt öeldes soodustab sotsiaalpangandus finantsalast kaasatust ja territoriaalset ühtekuuluvust, edendades mikrorahastamise ja sotsiaalselt vastutustundliku investeerimise projektide algatamist ja elluviimist.

4.4. Ühistu- ja hoiupankadel on ka oluline roll ELi vahendite ja programmide vahendajana. Komitee leiab, et tuleb lihtsustada haldusnõudeid, et väiksemad ühistupangad suudaksid paremini täita oma rolli Euroopa Investeerimispanka ja Euroopa Investeerimisfondi rahastamisvahendite vahendajana. Lihtsustavad meetmed on Jean-Claude Junckeri kava elluviimisel otsustava tähtsusega. Samuti on hädavajalik, et nad saaksid tugevdada oma rolli sotsiaallettevõtluse algatuse elluviimisel.

5. Sotsiaalpanganduse ümberkorraldamise mõju

5.1. Euroopas on viimasel ajal hoiupanku aktiivselt ümber korraldatud, mis on mõnes riigis muutnud nende algset olemust.

5.2. Hiljem on üleilmse finantskriisi tõttu Hispaania hoiupanku päästetud ja korrastatud, ühendatud ja omandatud, riigistatud ja isegi kommertspankadeks muudetud.

5.3. Äriühingu üldjuhtimise probleemid, uute finantseeskirjade rangemad nõuded ja vajadus kohandada sektori suurust kahaneva turuga on tekitanud panganduses teatud ühinemisprotsesse. Pidades silmas nende ettevõtete raskusi suurenemise nimel rahvusvahelisele turule sisenemisel, tõstab komitee esile, et riskide võtmine on rahvusvahelistes ettevõtetes tavaliselt suurem.

5.4. Teisest küljest: lähtudes Liikaneni rühma 2012. aasta aruandest ja lahendamaks probleeme, mida põhjustavad maksumaksja rahakotile pankrotti minemiseks liiga suured pangad, on komisjon avaldanud määruse ettepaneku ELi krediidiastutuste vastupanuvõimet parandavate struktuurimeetmete kohta. Selle dokumendi kohta avaldas suure hääleõigusega vastu võetud arvamuse ka komitee⁽⁶⁾.

5.5. Selle määruse ettepaneku teatud artiklites sätestatakse ühistu- ja hoiupankadele erandid kapitalinõuetest ja hääleõiguste sätestest, sest neil on väga eriline majandus- ja omandistruktuur.

5.6. Komitee leiab, et äri- ja investeerimispankanduse eristamisega seotud teatud normid võivad kahjustada väiksemate kohalike pankade toimimissüsteemi ja nende igapäevarolli piirkonnas reaalmajanduse abistamisel ning võivad seetõttu olla ebaproportsionaalsed.

5.7. Nende muutuste tagajärjed ei jäta puudutamata ka Euroopa kodanikke: need põhjustavad töövähenemist (bürood ja personal), mis omakorda avaldab mõju tööhõivele ning eraisikute ja VKEde rahastamisele.

5.8. Lõppkokkuvõttes leiab komitee, et ilma teatud paindlikkuseta uute õigusnõuete täitmisel tekib oht, et ühistu- ja hoiupangad muutuvad kommertspankadeks ja seetõttu kaotavad oma erilise koha, nii et ühiskonnast kaob aastasade jooksul üles ehitatud oluline sotsiaalne osaleja.

6. Strateegilised valikuvõimalused tulevikuülesannete lahendamiseks

6.1. Ühistu- ja hoiupangad on aidanud tuua Euroopa pangandussüsteemi stabiilsust, maksevõimelisust ja konkurentsi. Siiski on turu uute nõudmiste tõttu vaja lahendada järgmised ülesanded:

- konsolideerida kohaliku tasandi jaepanganduse mudel,
- teha tihedamat ettevõtluskoostööd,
- parandada ühistu- ja hoiupankade sisemisi riskijuhtimise süsteeme,
- kohaneda uute reguleerivate, järelevalve ja vastupanuvõime meetmetega,
- suurendada ühistu- ja hoiupankade juhtivtöötajate asjatundlikkust,

⁽⁶⁾ ELT C 451, 16.12.2014, lk 45.

- muuta juhtimine tõhusamaks,
- kaitsta ühistu- ja hoiupankade kapitalimäära, et vältida maksejõuetust,
- edendada läbipaistvust ja head äriühingu üldjuhtimist.

6.2. Suhtekapital on panganduses väga oluline immateriaalne vara. Seepärast peavad sotsiaalmajanduse finantsasutused kasutama ära oma kontaktvõrgustikku ja sisemist toetussüsteemi. Finantsvaldkonna ametiasutused omalt poolt peavad usaldatavusnõuete rakendamisel tunnistama ühistupankade vaheliste solidaarsusfondide kasulikkust.

6.3. Samuti peavad nad silma peal hoidma makseviivituse määradel ja ebakindlatel olukordadel, mis tekivad geopoliitiliste ohtude ja tehnoloogiauuenduste tõttu (digitaalarengu tegevuskava), mis loovad finantssüsteemile uue keskkonna, kus on vaja jälgida tulevasi suhteid nelja osaleja vahel: traditsioonilised pangad, uued digitaalsed osalejad, seadusandja ja tarbijad.

6.4. Nad peavad ühendama oma kohalikust tasandist lähtuva tugevuse (mis tuleneb inimeste tundmisest ja kogukondlike projektide elluviimisest) info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise, et toetada reaalmajanduse elavdamiseks tehtavaid uusi algatusi.

6.5. Nad peavad parandama oma äriühingu üldjuhtimist, kasutades sobivaid koolituse, juhtimise ja tegevuse kontrollimise struktuure. Täpsemalt tuleb kehtestada ranged käitumisjuhendid, et tagada juhtorganites eri huvide esindamisel asjatundlikkus ja eetika.

6.6. Komitee teeb ettepaneku luua ühistu- ja hoiupankade jaoks uus sisejärelevalve mudel, millesse kaasataks töötajaid, VKEde esindajaid ja teisi huvirühmi.

6.7. Uue väljakutsena tuleb vastu astuda pangandusvälisele konkurentsile, et – vastates kodanike uutele nõudmistele – paralleelselt areneda ning sõlmida partnerlusi ühisrahasutamise platvormide ja ühistarbimise rakendustega.

7. Euroopa panganduse vastupanuvõime suurendamine ja järelevalve parandamine

7.1. Komitee nõuab, et finantsjärelevalve- ja reguleerimissüsteemid tuleb lõplikult välja töötada ning tagada finantsasutustele piisav suutlikkus seista vastu tuleviku kriisidele.

7.2. Sellega seoses on Euroopa Komisjon avaldanud delegeeritud määruse⁽⁷⁾, milles Euroopa Pangandusjärelevalve tehniliste standardite eelnõude alusel reguleeritakse omavahendite nõudeid puudutavaid aspekte, pidades seejuures silmas, et ühistu- ja hoiupankade kapitaliinstrumendid on erinevad. Eriti asjakohased on küsimused, mis seonduvad esimese taseme omavahenditesse kuuluvate instrumentide tagasivõtmise piirangutega ühistupankade puhul.

7.3. Veel üks pangandusliidu lõpuleviimise põhisammas on ühtne järelevalvemehhanism ja pankade võimalike päästepakettide kulude katmiseks loodud fondi haldamine. Komitee leiab, et see vahend suurendab panganduse võimet reageerida tuleviku kriisidele⁽⁸⁾.

7.4. Seoses vajadusega jagada riske leiab komitee, et arvestades välja iga ettevõtte makseid tulevasse ühtsesse kriisilahendusfondi, tuleb arvestada selle ettevõtte riskimudeliga. Komitee juhib komisjoni tähelepanu vajadusele rakendada näitajaid, mis kehtestatakse krediitiasutuste finantsseisundi taastamist ja kriisilahendust käsitlevas direktiivis⁽⁹⁾. Komitee väljendab omalt poolt heameelt selle üle, et on arvesse võetud kuulumist institutsioonilisse kaitsetsüsteemi⁽¹⁰⁾.

⁽⁷⁾ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 241/2014, 7. jaanuar 2014.

⁽⁸⁾ ELT C 67, 6.3.2014, lk 58.

⁽⁹⁾ Vt direktiiv 2014/59/EL.

⁽¹⁰⁾ Vt Euroopa Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2015/63.

7.5. Sellel uuel finantsmaastikul nõuab komitee ettevõtete sotsiaalse vastutuse, eetika ja läbipaistvuse aktiivset edendamist rahanduses ning järelevalveasutuste jõupingutusi inimeste teavitamisel, et parandada finantskultuuri⁽¹¹⁾, eelkõige seoses veel üsna tundmatute sotsiaalmajanduse mudelitega. Sellega seoses on hädavajalik omistada suuremat rolli ja nähtavust neid mudeleid esindavatele võrgustikele: Euroopa ühistupankade liit (EACB), eetiliste ja alternatiivpankade Euroopa föderatsioon (FEBEA) ja Euroopa hoiupankade ühendus (ESBG).

7.6. Komitee peab väga positiivseks selliste uute finantsinstrumentide väljatöötamist, mis parandavad praegust juhtimist, kuid neid käsitlevates eeskirjades tuleb arvestada asjaomaste finantsvaldkonna osalejate mitmekesisusega ning pakkuda neile stabiilsust, piirates samal ajal väiksemate ressurssidega finantsasutuste halduskoormust. Tegemist on lõppkokkuvõttes parema õigusloomega.

8. Sotsiaalselt vastutustundliku pangandusmudeli edendamine

8.1. ELi jaoks peaks olema esmatähtis tootmisstruktuuri taastamine, kohaliku majanduse tugevdamine ja sotsiaalsete probleemide lahendamine. Seepärast kutsub komitee ELi institutsioone üles edendama pideva dialoogi foorumite kaudu selliseid pangandusmudeleid, mis aitavad finantssüsteemil lähtuda reaalmajandusest, tuues oma piirkonnale stabiilsust ja jõukust.

8.2. Ümberkorraldamisest tulenev suundumus moodustada üha suuremaid panku on muret tekitav sellega kaasneva süsteemse riski tõttu. Seepärast kutsub komitee üles pöörduma tagasi traditsioonilise äritegevuse juurde (*back to basics*), millega seoses eristuksid kommertspangandusele spetsialiseerunud ettevõtted selgemini pankadest, mis ühendavad oma äritegevuse arendamise investeerimispanandusega. Kogemused on näidanud, et riskide mitmekesisus, hajutatus ja jagamine on Euroopa finantssüsteemi jaoks kasulik.

8.3. Ühistu- ja hoiupankade elujõulisus ja areng toetub demokraatlikule juhtimisele ja vabadusele otsustada vastutustundlikult, kuhu oma teenistuse ülejääk suunata. Reaalmajanduse huve teeniva finantsvahenduse edendamine tagab selle jätkusuutlikkuse tulevikus kooskõlas ÜRO 2015. aasta säästva arengu eesmärkidega ja ÜRO 2012. aasta deklaratsiooniga ühistute kohta.

8.4. Seepärast väärivad ühistu- ja hoiupangad usaldatavusnõuete rakendamisel erikohtlemist, arvestades seda, et need ettevõtted pakuvad Euroopa kodanike nõutavat pangandusmudelit, mis toetub vastutustundlikule ja solidaarsele juhtimisele⁽¹²⁾, mis omakorda lähtub sotsiaalmajanduse põhimõtetest ja väärtustest.

Brüssel, 18. veebruar 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽¹¹⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 24.

⁽¹²⁾ ELT C 100, 30.4.2009, lk 84.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „ELi vabastamine asbestist”

(2015/C 251/03)

Raportöör: Aurel Laurențiu PLOSCEANU**Kaasraportöör: Enrico GIBELLIERI**

8. juulil 2014. aastal otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„ELi vabastamine asbestist”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon võttis arvamuse vastu 28. jaanuaril 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 505. istungjärgul 18.–19. veebruaril 2015 (18. veebruari 2015 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 162, vastu hääletas 5, erapooletuks jäi 10.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Liidu esmatähtis eesmärk peab olema kogu juba kasutatud asbesti ja asbesti sisaldavate toodete kõrvaldamine. Tegevuskavad kuuluvad liikmesriikide vastutusalasse, kuid ELil peaks olema koordineeriv roll. Selles suhtes ergutab komitee ELi tegema koostööd sotsiaalpartneritega ja teiste sidusrühmadega Euroopa, riiklikul ja piirkondlikul tasandil, et töötada välja ja jagada asbesti kõrvaldamise ja käitlemise tegevuskavasid. Need kavad peaksid hõlmama järgmist: haridus ja teabevahetus; koolitus riigiametnikele; riiklik ja rahvusvaheline koolitus; asbesti kõrvaldamise rahastamisprogrammid; teadlikkuse suurendamine tegevuse kohta, mis on seotud asbesti ja asbesti sisaldavate toodete kõrvaldamisega (sealhulgas nende kõrvaldamine hoonetest), ühiskondlike rajatiste ja endiste asbestitehaste asukohtadega; ruumide ja ehitusseadmete puhastamine asbesti ja asbesti sisaldavate jäätmete hävitamiseks; kehtivate õigusnormide tulemuslikkuse järelevalve; ohustatud töötajate kokkupuute hindamine ja tervisekaitse.

1.2. Mitu ELi liikmesriiki on välja töötanud asbesti sisaldavate hoonete registrid. Teisi liikmesriike tuleks julgustada looma selliseid registreid, mida kasutatakse asjakohase teabe pakkumiseks asbestiohu kohta töötajatele ja tööandjatele enne remonditöödega alustamist ja mis täiendaksid ELi õiguse kohaselt nõutavat kehtivat töötervishoiu ja -ohutuse kaitset. Registreerimist võiks alustada kohaliku tasandi ühiskondlikest hoonetest ja avalikust infrastruktuurist.

Tänaseks on ainult Poola koostanud finantskattega tegevuskava, mille eesmärk on kõrvaldada kõik seni veel olemas olevad asbestivarud ⁽¹⁾.

1.3. Sihiks on võetud kogu asbesti kõrvaldamine 2032. aasta lõpuks. Seda tegevuskava eeskujuks seades peaks Euroopa Liit julgustama liikmesriike käivitama konkreetseid tegevus- ja rakenduskavasid eri tasanditel: kohalikul, piirkondlikul ja riiklikul. Selles suhtes on väga oluline ka ELi ja liikmesriikide asbestialaste eeskirjade täielik jõustamine. Selle saavutamise tagamisel võib olla Euroopa tasandil tähtis roll kõrgemate tööinspektorite komiteel (SLIC) ning liikmesriikide tasandil tööinspeksioonidel.

1.4. Poola näitest võib õppida, et asbesti kõrvaldamisel on piisav riiklik rahastamine äärmiselt oluline. Peame asbesti organiseeritud ja struktureeritud kõrvaldamist ka regionaalarengu paranemise ning nende piirkondade infrastruktuuride paranemise ilminguks. Euroopa Komisjon peaks kaaluma struktuurifondide selgesõnalist avamist asbesti kõrvaldamise kavale.

1.5. Euroopa Komisjoni kutsutakse üles teostama uuringut olemasolevate asbesti registreerimise riiklike lähenemisviiside ja süsteemide, samuti nende rahastamise kohta.

⁽¹⁾ Poola majandusministeerium: Poola asbesti kõrvaldamise programm 2009–2032 – Euroopa Liidu Nõukogu 15. märtsi 2010. aasta resolutsiooni nr 39/2010 lisa.

1.6. Asbestijäätmete prügilad on vaid ajutine lahendus probleemile, millega peavad tegelema tulevased põlvkonnad, sest asbestikiud on aja jooksul peaaegu hävinematud. Seepärast kutsub komitee komisjoni üles teavitama asbesti sisaldavate toodete hävitamise mehhanismidest (plasmapõleti, pürolüüs, gaasistamine jms), viidates parimale võimalikule tehnikale. Edendada tuleb teadusuuringuid ja innovatsiooni, et rakendada säästlikke tehnoloogiaid asbesti sisaldavate jäätmete käitlemiseks ja neutraliseerimiseks, pidades silmas ohutut ringlussevõttu, taaskasutamist ja prügilas ladestatavate koguste vähendamist. Komisjon peaks võtma tõhusaid meetmeid, et vältida ohtlikke tavasid, mille käigus paigutatakse asbest üldise ehitusprügi jaoks ette nähtud prügilatesse.

1.7. ELi rahastamine ja liikmesriikide stiimulid, mis on suunatud hoonete energiatõhususe parandamisele, tuleks ühendada asbesti ohutu kõrvaldamisega neist hoonetest. Kuigi EL on välja töötanud edasipüüdlike eesmärkidega energiatõhususe poliitika ja eeldatakse, et läbivaadatud energiatõhususe direktiiviga luuakse igas liikmesriigis hoonete renoveerimise pikaajaline strateegia, ei ole seda poliitikat seotud asbesti kõrvaldamise strateegiatega. Sellise kombinatsiooni loomine sidusas ELi poliitikas, mis integreerib asjaomased poliitikavaldkonnad, on äärmiselt soovitatav.

Asbesti kõrvaldamise mis tahes tegevusplaani puhul on tarvis arvesse võtta kõigi töösse/tegevusse kaasatud sidusrühmade kvalifikatsiooni. See puudutab nii töötajaid ja ettevõtteid, töötervishoiu ja tööohutuse koordineerijaid kui ka tööinspektoreid, nõustajaid, koolitajaid, tööandjaid ja teisi. Ülimalt vajalik ja soovitatav on nendesse tegevuskavadesse kaasatavate ettevõtjate võimekuse sertifitseerimine.

1.8. Ohutu kõrvaldamine sõltub suuresti kahe järgmise kategooria tööliste väljaõppest: need, kes töötavad spetsialiseerunud ettevõtetes, ja need, kes elukutse ja ameti tõttu puutuvad asbestiga kokku juhuslikult.

Komitee palub, et komisjon pakuks koostöös pädevate riiklike asutustega vajalikku tuge meetmetele ja algatustele, mille eesmärk on tagada kõigi ELi töötajate kaitse, arvestades, et väikesed ja keskmised ettevõtjad, kes annavad tööd enamikule Euroopa tööjõust, kujutavad endast töötervishoidu ja tööohutust käsitlevate õigusaktide rakendamise osas eriti haavatavat rühma. Selles suhtes on määrava tähtsusega hea koolitus.

1.9. Komitee palub, et komisjon töötaks koostöös sotsiaalpartnerite ja muude oluliste sidusrühmadega välja asbestiga seotud riske ja asbesti sisaldavate materjalidega kokku puutuvate töötajate asjakohast koolitusvajadust käsitlevad programmid ja teadlikkust suurendavad tegevused vastavalt direktiivi 2009/148/EÜ artikli 14 lõikele 1 ning parandaks teavet asbesti käsitlevate kehtivate õigusaktide kohta ja annaks praktilisi suuniseid nende järgimiseks, sealhulgas ka ELi kodanikele.

1.10. ELi õigusaktid peaksid peegeldama ja hõlmama ka viimaste teadus- ja meditsiiniuuringute tulemusi. Hiljutises uuringus on avastatud, et ka väga põgusa kokkupuute ja väga pika peiteaja tulemuseks võib olla mesoteliom ja kopsuvähk. Seepärast nõuab komitee tungivalt, et komisjon muudaks soovitus 2003/670/EÜ, et peegeldada meditsiiniliste uuringute edusamme ning lisada asbestiga seotud haiguste hulka kõrivähk ja munasarjavähk.

1.11. Tuleks tagada, et liikmesriikide tasandil registreeritaks kõik asbestoosi, mesotelioomi ja muud asbestiga seotud haiguste juhud süstemaatilise andmekogumise kaudu asbesti põhjustatud kutse- ja muude haiguste kohta, et pleuranaastud liigitataks ja ametlikult registreeritaks kui asbestiga seotud haigus ning et asbesti esinemine sihipäraste vaatluste abil kindlasti usaldusväärselt kaardistataks. Meditsiinitöötajad vajavad asjakohast koolitust, et saaksid täita oma usaldusväärse diagnoosimise ülesannet.

1.12. Lisaks peaksid ELi institutsioonid levitama parimaid tavasid riiklike suuniste ja tavade kohta, mis on seotud asbestiga kokkupuutest põhjustatud haiguste tunnistamise riiklike menetlustega, või nende parimate tavade levitamist toetama.

1.12.1. Eelkõige on tarvis parandada ohvrite aktiivset osa tunnistamismenetlustes. Tuleb võimaldada neile juurdepääs vajalikule teabele, võtta neid rohkem kuulda ja pakkuda õiguslast, rahalist ja isiklikku toetust. Tuleb luua asbestiohvrite ühendused. Sellega saab vähendada isiklikku koormust, mida nad nendes tunnistamismenetlustes kannavad ja mis alati suurendab haiguste tekitatud kannatusi.

Seepärast Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee:

- palub kindlustusandjatel ja hüvitiste maksjatel rakendada asbestiga seotud kutsehaiguste tunnistamisel ja hüvitamisel ühist lähenemisviisi;
- nõuab tunnistamise korra lihtsustamist ja hõlbustamist;
- mõõnab, et väga pika peiteaja tõttu ei suuda asbestist tulenevate haiguste ohvrid sageli tõendada põhjuslikku seost kutsealaselt asbestiga kokkupuutumisega;
- palub komisjonil toetada konverentse, kus pakutakse asbestiohvrite ühendustele professionaalset nõustamist ja tuge nende ühenduste liikmetele.

1.12.2. Lõpetuseks ärgitab komitee ELi edendama koostöös Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO), Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO), kolmandate riikide ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega töötervishoiu ja tööohutuse kõrgeid standardeid üle kogu maailma, näiteks käsitledes asbesti põhjustatud probleeme ning propageerides tervist hoidvaid ja säästvaid lahendusi, samuti tuleks pakkuda asbestiga seotud haiguste ohvritele paremat teavet ja toetust.

1.12.3. Arvestades küsimuse suurt tähtsust esitleb komitee/CCMI arvamust konverentsil, mille korraldavad ühiselt Euroopa Parlament, Regioonide Komitee ja Euroopa Komisjon.

2. Sissejuhatus

2.1. Hoolimata asbesti ülemaailmsest keelustamisest ⁽²⁾ (1999, pidi olema rakendatud aastaks 2005), tapab asbest ikka veel Euroopas inimesi. Kuigi kõik asbesti liigid on ohtlikud ning nende ohtlik mõju on dokumenteeritud ja õiguslikult reguleeritud, ning hoolimata asbesti kasutamise keelust leidub seda endiselt paljudes laevades, seadmetes, rongides, punkrites, tunnelites, mägitunnelites, avalike ja eraõiguslike veevõrkude torustikes ning eriti hoonetes, sealhulgas paljudes üldkasutatavates ja erahoonetes.

2.2. Maailma Terviseorganisatsiooni hinnangu kohaselt registreeritakse igal aastal ainult ELis 20 000 – 30 000 asbestiga seotud haigusjuhtumit ning arvatakse, et mesoteliom põhjustab aastaks 2030 ELis rohkem kui 300 000 inimese surma ⁽³⁾. Lisaks prognoositakse, et asbestiga seotud haigustesse sureb kogu maailmas igal aastal 112 000 inimest ⁽⁴⁾.

2.3. Asbesti üleeuroopaline keelustamine ⁽⁵⁾ (1999, pidi olema rakendatud aastaks 2005) ja praegune turujärelevalve ei taga, et asbesti sisaldavaid tooteid Euroopa turule ei imporditaks. See puudutab laialdast tootevalikut, sealhulgas ehitusmaterjale, kodumasinaid, autopidurite või termospideliste sisepinda. Toetudes uuele lähenemisviisile Euroopa turujärelevalves ⁽⁶⁾, peaks EL alustama meetmete võtmist asbesti sisaldavate toodete vastu.

2.4. ELi tasandil on olemas asbesti käsitlevate õigusaktide terviklik kogum, milles on sätestatud keeld, piirväärtused ja töötajate kaitse. Lisaks asbesti kasutamise ja turustamise keelule on kehtestatud piirväärtused ning konkreetse ELi direktiiviga reguleeritud töötingimused ⁽⁷⁾, kusjuures ettevõtete sertifitseerimine ning teavitamine ja töötajate koolitus on kohustuslikud. Siiski on ELi sätted sageli väga üldised ning nende rakendamine selle tagajärjel on erinev. Lisaks puuduvad ikka veel sellised aspektid nagu erisätted eri funktsioonide koolitustasemetega kohta või sätted seoses asbestiallikate registreerimisega.

2.5. Siinkohal tuleks mainida, et 2013. aasta märtsis vastu võetud Euroopa Parlamendi omaalgatuslikus arvamuses ⁽⁸⁾ on põhjalikult kirjeldatud mitmesuguseid asbestiga seotud probleeme ja poliitikavaldkondi ning esitatud 62 Euroopa ja liikmesriikide poliitikakujundajatele suunatud konkreetset nõudmist.

⁽²⁾ Direktiiv 1999/77/EÜ.

⁽³⁾ <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs343/en/>

⁽⁴⁾ <http://www.efbw.org/pdfs/Presentation%20Mr%20Takala.pdf>

⁽⁵⁾ Direktiiv 1999/77/EÜ.

⁽⁶⁾ [^{\(7\)} 19.9.1983. aasta direktiiv 83/477/EMÜ, mida on muudetud 25.6.1991. aasta direktiiviga 91/382/EMÜ ja 7.4.1998. aasta direktiiviga 98/24/EÜ.](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0075:FIN:ET:PDF; COM(2013) 75 final, vt eelkõige artikkel 12.</p></div><div data-bbox=)

⁽⁸⁾ Euroopa Parlamendi 14. märtsi 2013. aasta resolutsioon „Asbestiga seotud töötervishoiuohutude ja kogu kasutusel oleva asbesti kõrvaldamise väljavaated“ (2012/2065(INI)).

2.6. Praegu peame tõdema fakti, et asbesti ülemaailmne aastatoodang on endiselt sama kõrgel tasemel, kuigi paljud riigid on keelanud selle kasutamise. Asbestikaubandus ja selle materjali kasutamine on lihtsalt nihkunud tööstusriikidest areneva majandusega riikidesse. Ülemaailmse õitsva asbestikaubandusega kaasneb jõuline rahvusvaheline lobitöö, mis kasutab oma propagandas ka mõne teadlase vastutulelikke uurimisandmeid. Samuti tuleks sel teemal märkida, et Euroopa jätkab rahaliste investeeringute tegemist ülemaailmsesse asbestitööstusse. Euroopa jätkab ka asbesti eksportimist, saates jäätmeleavu maailma teistesse osadesse. Peame märkima ka seda, et laevad, mille transiitlastiks on asbest, maabuvad endiselt ELis ja kasutavad siinseid sadamarajatisi või ajutist ladustamist.

2.7. On äärmiselt oluline, et seoses asbestiga valitseksid kogu maailmas võrdsed tingimused, ja selles osas peaks ELil olema otsustav osa mis tahes liiki asbesti kasutamise keelustamisel kogu maailmas. Sellega seoses võib Euroopa maailma teistele piirkondadele pakkuda oma teadmisi asbesti mõjust tervisele, selle asendamisest teiste materjalidega ja asbesti ohutust kõrvaldamisest. Vaja on ELi tugevamat kaasatust rahvusvahelistesse organisatsioonidesse, et võtta kasutusele vahendid asbestituru liigitamiseks toksiliste toodete kaubanduse alla ning seada esmatähtsaks eesmärgiks krüositiilasbesti lisamine Rotterdami konventsiooni ⁽⁹⁾ III lisasse.

3. Konkreetset arengud

3.1. 2011. aastal avaldatud uuringu kohaselt ⁽¹⁰⁾ on märkimisväärne osa ELi olemasolevast hoonestatud keskkonnast üle 50 aasta vana. Üle 40 % elamutest on ehitatud enne 1960. aastat. Suur ehitusbuum toimus aastatel 1961–1990, selle perioodi jooksul kasvas peaaegu kõigis liikmesriikides eluruumide hulk rohkem kui kahekordseks ja asbesti kasutati laialdaselt.

3.2. Sama uuringu kohaselt tarbivad hooned ligikaudu 40 % kogu energiavajadusest Euroopas. Nad kujutavad endast suurima energiatarbimisega sektorit, millele 33 %-ga järgneb transport. Samas on EL konkurentsivõimelisele vähese CO₂-heitega majandusele 2050. aastaks üleminekut käsitleva tegevuskava ⁽¹¹⁾ raames kohustunud vähendama 2050. aastaks kasvuhoonegaaside heidet 80–95 %.

3.3. See tähendab, et hoonestatud keskkonna renoveerimine pakub nii märkimisväärset potentsiaali hoonete energiatõhususe parandamiseks, täites seega ELi 2050. aasta tegevuskava eesmärgi, kui ka ainulaadset võimalust asbesti kõrvaldamiseks.

3.4. See nõuab siiski koordineeritud lähenemisviisi ja tihedat koostööd nii ELi kui ka riiklikul tasandil poliitika ja finantsskeemide väljatöötamiseks. Erasektori investeeringutele toetuse andmiseks on tarvis ka innovatiivseid finantsinstrumente.

3.5. ELi tasandilt oodatakse selles osas toetava ja koordineeriva rolli täitmist. Lisaks vajavad paremat koordineerimist sellised poliitikavaldkonnad nagu tööjõu koolitamine, registreerimine, asbestiga seotud haiguste tunnistamine.

4. Arengud riiklikul tasandil

4.1. Isegi keelustamise korral on hoonetes ikkagi alles miljoneid tonne asbesti ning mitte kõik liikmesriigid ei ole veel koostanud registreid asbesti asukoha ja kõrvaldamist vajavate koguste kohta. Seetõttu puudub meil piisav lähtepunkt kõigi Euroopasse alles jäänud asbestiallikate nõuetekohaseks käitlemiseks.

⁽⁹⁾ Konventsioon jõustus 24. veebruaril 2004 ja selle eesmärgid on järgmised: edendada ühist vastutust ja koostööd teatud ohtlike kemikaalidega rahvusvahelise kauplemise alal, et kaitsta inimeste tervist ja keskkonda võimaliku kahju eest; aidata kaasa selliste kemikaalide keskkonnasõbralikule kasutamisele, hõlbustades kemikaalide omadusi käsitleva teabe vahetamist, sätestades riikides toimuva ohtlike kemikaalide importi ja eksporti käsitleva otsustamisprotsessi ning otsuste teatamise konventsiooniosalistele. <http://www.pic.int/TheConvention/Overview/TextoftheConvention/tabid/1048/language/en-US/Default.aspx>

⁽¹⁰⁾ BPIE (Buildings Performance Institute Europe), *Europe's buildings under the microscope*, oktoober 2011.

⁽¹¹⁾ Direktiiv 2010/31/EÜ, 17.5.2010.

4.2. Praegu on Poola ainus ELi liikmesriik, kes on kehtestanud üleriigilise programmi kogu olemasoleva asbesti kõrvaldamiseks 2030. aastaks, mis nõuab hinnanguliselt 10 miljardit eurot, koos selge ajakava ja vastava rahastamisega avaliku sektori (riik, ELi programmid) ja erasektori (omanikud, territoriaalsed ühendused jne) vahendite kombineerimise teel. Samasugused algatused on tarvis käivitada kõigis ELi liikmesriikides ⁽¹²⁾.

4.3. Prantsusmaal tehti 15 miljoni sotsiaalelamu seast kindlaks 3 miljonit hoonet, millel esines asbestiga seotud probleeme. Vajalike ümberehitustööde hinnangulised kulud on 15 miljardit eurot. Hinnangulised kulud ühe hoone kohta jäävad vahemikku 15 000 – 20 000 eurot. Pariisi ikoonilises Tour Montparnasse'is leiduva asbestiga seotud töid tuleb hoolikalt jälgida.

4.4. Ühendkuningriigis käib kampaania, et vabastada asbestist kõik koolid. Üks kampaania korraldamise põhjustest on mesotelioomi sagenemine Ühendkuningriigi õpetajate seas ⁽¹³⁾.

4.5. Leedus alustas põllumajandusministeerium 2012. aastal asbestkatuste väljavahetamise programmi rakendamisega. Taotlejaks on külaelanikud ja ühele projektile antava finantstoetuse maksimaalne summa ei või olla suurem kui 6 000 LTL (1 740 eurot). ELi ja riigi eelarvest toetatakse kuni 50 % projekti abikõlblikest kogukuludest.

5. Koolitustegevus

5.1. Üks peamistest asbestiga seotud probleemidest on teadmised – ja nende puudumine. Paljud töötajad puutuvad oma töö käigus asbestiga kokku. See juhtub eelkõige hooldus- ja saastatusest puhastamise sektorites, kuid potentsiaalne võimalus kokkupuuteks on ka paljudel teistel (katusepanijatel, elektrikutel, küttepaigaldajatel, jäätmetöötajatel, töötervishoiu ja tööohutuse koordineerijatel, tööinspektoritel ja paljudel teistel). Kehtivates õigusaktides on tööandjatele juba kehtestatud kohustus pakkuda kõigile töötajatele, kes puutuvad kokku või võivad kokku puutuda asbestitolmu või asbesti sisaldavate materjalidest tekkiva tolmuga, nõuetekohast koolitust. Ent koos mitmesuguste materjalide kasutamise keeluga on järkjärgult läinud kaduma teadmised sellest, millist ohtu need endast kujutavad, millised on nende omadused ja väljanägemine. Kuigi paljud liikmesriigid on korraldanud koolituskursusi lammutustöid tegevatele töötajatele, ehitajatele, hooldustöötajale ja teistele asbesti sisaldavaid materjale kõrvaldavatele töötajatele, pole siiski veel piisavalt standardeid, mida rakendada kogu Euroopas.

5.2. Füüsiline puutumatus on põhiline inimõigus, mis on sätestatud muu hulgas ka Euroopa põhiõiguste hartas. ELi poliitikavaldkondi tuleb kujundada nii, et see õigus oleks kaitsitud. Eelkõige ja kõige suuremal määral puudutab see rahvatervisepoliitikat ning töötervishoiu- ja tööohutusepoliitikat, aga ka muid poliitikavaldkondi, mis on seotud võimaliku asbestiga kokkupuutega ja asbesti käitlemisega.

5.3. Teine muret tekitav valdkond on ehitusinseneride, arhitektide ja asbesti kõrvaldamisele mittespetsialiseerunud ettevõtete töötajate piisavad teadmised. Komitee kutsub komisjoni üles looma koostöös liikmesriikidega koostöörühma, et töötada välja miinimumnõuded kohustusliku asbestialase kvalifikatsiooni andmiseks ning väljastama asbestialaseid kvalifikatsioone nende elukutsete esindajate/töötajate koolitamiseks.

5.4. Euroopa sotsiaalpartnerid ehitustööstusest (Euroopa ehitustöölise ühendus – FIEC ja Euroopa Ehitus- ja Puidutööstuse Töötajate Liit – EFBWW) on selle probleemiga tegelenud ja töötanud teise kategooria töötajate jaoks välja asbesti teabemoodulid ⁽¹⁴⁾. Teine ELi rahastatav projekt (ABClean – Leonardo Da Vinci projekt), mis ei kuulu sotsiaaldialoogi raamistikku, on koostamas materjale „koolitajate koolitamise” kursusteks ⁽¹⁵⁾.

⁽¹²⁾ Euroopa Liidu Nõukogu 15. märtsi 2010. aasta resolutsiooni nr 39/2010 lisa.

⁽¹³⁾ <http://www.asbestosexposureschools.co.uk/pdfnewslinks/INCREASING%20MESOTHELIOMA%20DEATHS%20AMONGST%20SCHOOL%20STAFF%20AND%20FORMER%20PUPILS%202017%20JAN%2015.pdf>

⁽¹⁴⁾ <http://www.efbww.org/default.asp?Issue=Asbestos&Language=EN> ja: <http://www.fiec.eu/en/library-619/other-publications.aspx>

⁽¹⁵⁾ <http://www.abcleanonline.eu/Project.aspx>

6. Lühiarutelu tulemused

6.1. Euroopas põeb kaugelt liiga palju inimesi mitmesuguseid asbestiga seotud haigusi. Enamik neist haigustest on seotud tööga, kuid kaugeltki mitte kõik. Asbestikiududega puutusid kokku abikaasade tööriivaid puhastanud koduperenaised, samuti nende lapsed. Ühendkuningriigis avastati kampaania käigus, et umbes 80 % koolidest on ikka veel asbestiga saastunud. See võib väga lihtsalt tekitada veel ühe põlvkonna asbestiohvrid, eriti kui arvesse võtta viimaseid teadusuuringuid kokkupuute tasemete/peiteagade ja haiguste kulu kohta. Ka väga põgusad kokkupuuted võivad kombinatsioonis pika peiteajaga muutuda mitmesugusteks asbestiga seotud haigusteks. Seega ohustab asbestiga kokkupuude mitmes liikmesriigis elanikkonda üldiselt.

6.2. Lisaks ei saa ohvrid sageli haiguse äärmiselt pika peiteaja ja meditsiinitöötajate osalt ebapiisavate teadmiste tõttu tervishoiuteenuste osutajatelt õigeaegset ja asjakohast abi ega teavet.

6.3. Kõigi kõrvaldamiskavade oluline aspekt on ohutu kõrvaldamine. Kui seda aspekti eiratakse, tekivad ootamatud kokkupuuted. Näiteks Šveitsis tuvastati, et kõige kõrgem asbestiga kokkupuute tase on ringlussevõtu sektoris.

6.4. Kodanike ja töötajate kaitsmisel on toimiv turujärelevalve eeltingimus, et tõkestada uue asbesti sisaldava materjali pääsu Euroopa turule.

6.5. Kõigi asbestiliikide surmavat iseloomu arvesse võttes tegutseb EL kindlal ühtsel alusel. Direktiivis 1999/77/EÜ märgitakse, et „seni ei ole kindlaks määratud alampiiri, millest väiksemal määral krüsootiilasbesti kasutamine ei põhjusta vähktõve ohtu” ja et „tõhus viis kaitsta inimese tervist on keelata krüsootiilasbestikiudude ja neid sisaldavate toodete kasutamine”.

6.6. Asbestiga seotud haigus võib põhjustada ja sageli põhjustabki iseäranis piinarikast pikaldast suremist. EUROGRIPi aruanne⁽¹⁶⁾ ning EFBWW, ETUCi ja IBASe ühisprojekti aruanne on loonud pildi asbestiga seotud haiguste tunnistamisel ja hüvitamisel valitsevast olukorrast ning selle reguleerimist Kesk- ja Ida-Euroopa liikmesriikides⁽¹⁷⁾. Kuigi kõige olulisemaid asbestiga seotud haigusi on enamikus liikmesriikides põhimõtteliselt tunnistatud, võitlevad ohvrid ikka veel liigagi sageli edutult nende tunnistamise eest.

Eespool nimetatud aruanded paljastavad ka, et tunnistamise ja hüvitamisega seotud riiklikud sätted ja menetlused erinevad suuresti. Toetus ja suunamine, mida ohvrid vajaksid, puuduvad sageli.

Brüssel, 18. veebruar 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽¹⁶⁾ <http://www.eurogrip.fr/en/publications-d-eurogrip/130-asbestos-related-occupational-diseases-in-europe-recognition-statistics-specific-systems>

⁽¹⁷⁾ <http://www.efbww.org/default.asp?Issue=Asbestos+diseases&Language=EN>

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Edusammud strateegia „Euroopa 2020” rakendamisel ja kuidas saavutada 2020. aastaks selle eesmärgid”

(ettevalmistav arvamus eesistujariigi Läti taotlusel)

(2015/C 251/04)

Pearaportöör: Etele BARÁTH

25. septembri 2014. aasta kirjas palus Läti Vabariigi siseminister välisministri ülesannetes Rihards Kozlovskis Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel koostada ettevalmistav arvamus järgmises küsimuses:

„Edusammud strateegia „Euroopa 2020” rakendamisel ja kuidas saavutada 2020. aastaks selle eesmärgid”.

14. oktoobril 2014 andis komitee juhatus strateegia „Euroopa 2020” juhtkomiteele korralduse valmistada ette komitee töö asjaomases küsimuses.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 505. istungjärgul 18. ja 19. veebruaril 2015 (19. veebruari istungil) pearaportööriks Etele Baráthi ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 184, vastu hääletas 5, erapooletuks jäi 6.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee nõustub eesistujariigi Lätiga, mõistes strateegia „Euroopa 2020” läbivaatamise väga suurt tähtsust Euroopa konkurentsivõime suurendamisel. Komitee toetab otsest seost, mis loodi Euroopa parema konkurentsivõime ja juhtalgatuse „Euroopa digitaalarengu tegevuskava”⁽¹⁾ vahel, millel on tohutu mõju tööstusele, tööturule ja ühiskonnale üldiselt, mida Euroopa Komisjon ja nõukogu on alahinnanud. Olukord vajab kõikehõlmavat keskpikka ja pikaajalist visiooni ja suuremat vastutustunnet.

1.2. Käesolevas komitee arvamuses soovitatud meetmed peaksid aitama tagada, et strateegiast „Euroopa 2020” (ja seejärel „Euroopa 2030”) saab järk-järgult, mitme aasta jooksul, keskne kontseptsioon, millele toetuvad ELi pikaajalised majandus-, sotsiaalsed ja territoriaalsed strateegiad, milles võetakse arvesse liikmesriikide suuresti erinevat olukorda.

1.3. Finantskriis on avaldanud tugevat mõju strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide elluviimisele, seades kitsendusi ja piiranguid strateegia eesmärkidele ja juhtimismudelile tõhususe, sobivuse ning õiguspärasuse seisukohast. Üldjoontes on EL praegu strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamist palju kaugemal kui 2010. aastal. Strateegia on kriisi tagajärjel kannatada saanud.

1.4. Praeguse olukorra üksikasjad võib leida Euroopa Komisjoni avaldatud uuringus strateegia „Euroopa 2020” vahekokkuvõtte kohta ja komitee arvamuses⁽²⁾. Arvamus sisaldab mitut huvitavat punkti, mida tuleb võtta arvesse tulevikku suunatud muudatustepanekute esitamisel strateegia läbivaatamise käigus. Mitmel juhul rõhutab komitee, et Euroopa ei vaja mitte täiesti uut, vaid palju tõhusamat strateegiat.

1.5. 2014. aasta sügisel ametisse astunud Euroopa Komisjoni uus koosseis on avaldanud oma tööprogrammi „Euroopa uus algus”⁽³⁾.

Komitee nõustub tööprogrammi kolme sambaga:

- a. anda uut hoogu Euroopa majanduse elavdamisele ja töökohtade loomisele;
- b. suurendada pikaajalist konkurentsivõimet strateegilistes valdkondades;

⁽¹⁾ Vt „Euroopa digitaalarengu tegevuskava” kohta täpsemalt Euroopa Komisjoni veebilehelt <http://ec.europa.eu/digital-agenda/>

⁽²⁾ Komitee arvamus „Ülevaade tööhoive ja majanduskasvu strateegia „Euroopa 2020” rakendamise edusammudest”, ELT C 12, 15.1.2015, lk 105–114.

⁽³⁾ Vt tööprogrammi „Euroopa uus algus” kohta täpsemalt Euroopa Komisjoni veebilehelt http://ec.europa.eu/priorities/docs/pg_et.pdf

c. tugevdada Euroopa inimkapitali ja füüsilist taristut, keskendudes Euroopa ühendamisele.

1.6. Uues tööprogrammis käsitletakse Euroopa Komisjoni presidendi Jean-Claude Junckeri kümne poliitilise suunise vormis esitatud prioriteedi elluviimist. Tähtsust lisab asjaolu, et mitmed neist toetavad otseselt strateegia „Euroopa 2020” rakendamist:

a. Euroopa investeeringute kava ⁽⁴⁾, uue riske kandva Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi loomine;

b. ambitsioonikas ühtse e-turu pakett;

c. esimesed sammud energialiidu suunas.

1.6.1. Vaja on üldist nägemust koos strateegiaga selle rakendamiseks ning laialdast teavet selle kohta. Komitee on seisukohal, et strateegia „Euroopa 2020” ja investeerimiskava peaksid olema tihedamalt seotud.

1.6.2. Komitee uurib praegu töös olevas arvamuses ⁽⁵⁾, kuivõrd peaks investeerimiskava aitama kõrvaldada strateegia „Euroopa 2020” peamisi puudusi ning kuivõrd uued rahastamisvahendid peaksid suurendama eesmärkide elluviimise võimalusi.

1.6.3. Komitee pooldab ühtse e-turu paketi ⁽⁶⁾ täiustamist, et astuda otsustav samm strateegia „Euroopa 2020” digitaalarengu juhtalgatuse rakendamise suunas. Euroopa Liidu digitaalse tuleviku kindlustamine on üks peamine alustala, mis toetab Euroopa majanduse konkurentsivõimet ja määrab keskkonnasõbraliku Euroopa ühiskonna säästva arengu. Komitee nõuab meetmeid, mille abil saaks tagada, et digitaalsete rakendusvaldkondade tugev kasv kõigile Euroopa inimestele ka tööalaselt positiivset mõju avaldaks.

Komitee kordab oma toetust vahendite eraldamisele, et katta selle valdkonna alarahastamist tulenevalt Euroopa Ülemkogu otsusest lairiba- ja digitaalvõrkude laiendamise kohta 2014.–2020. aasta mitmeaastases finantsraamistikus ⁽⁷⁾.

1.6.4. Komitee kinnitab taas oma poolehoidu ühtse Euroopa energiapoliitika edendamisele, toetades näiteks selliseid põhimõtteid nagu energiahindade erinevuste kohandamine ja vähendamine, energia siseturu tingimuste parandamine, energiasõltuvuse vähendamine ELi mittekuuluvatest riikidest ja taastuvenergiate arendamine.

2. Strateegia „Euroopa 2020” paremaks rakendamiseks edaspidi võetavate meetmete peamise mõju analüüs

2.1. 2014. aasta lõpus avaldatud iga-aastases majanduskasvu analüüsis ⁽⁸⁾ võetakse ametlikult arvesse uut arengukava, millel on Euroopa Liidu tuleviku seisukohast määrav tähtsus. Euroopa poolaasta, riiklike reformikavade ja strateegia „Euroopa 2020” peamised eesmärgid tuleks pikaajalises visioonis lõpuks omavahel kooskõlastada.

2.1.1. Investeeringute koordineeritud edendamine Euroopa investeerimiskava alusel:

a. eesmärk on kasutada ELi tasandi rahastamises täiendavalt vähemalt 315 miljardit eurot investeerimaks taristusse, kus tänu edusammudele saavutatakse eeldatavasti olulist majanduslikku ja sotsiaalset kasu,

b. tagada, et raha jõuab reaalmajandusse,

⁽⁴⁾ Vt Euroopa investeeringute kava kohta täpsemalt Euroopa Komisjoni veebilehelt http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/plan/index_en.htm

⁽⁵⁾ Komitee arvamus „Investeerimiskava Euroopa jaoks”, ECO/374, (ELTs veel avaldamata).

⁽⁶⁾ Vt ühtse e-turu paketi kohta täpsemalt Euroopa Komisjoni veebilehelt <http://ec.europa.eu/priorities/digital-single-market>

⁽⁷⁾ Mitmeaastase finantsraamistiku üle peetavatel läbirääkimistel kärbiti lairiba eraldisi Euroopa ühendamise rahastus 8,2 miljardi euro võrra kõigest 1 miljardile eurole.

⁽⁸⁾ Vt iga-aastase majanduskasvu analüüsi kohta täpsemalt Euroopa Komisjoni veebilehelt http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/annual-growth-surveys/index_et.htm

c. parandada investeerimiskeskonda,

d. tugevdada innovaatilist kaasrahastamise süsteemi.

2.1.2. Uue jõuga struktuurireformidele pühendumine.

2.1.3. Eelarvelise vastutustundlikkuse tagamine.

2.1.4. Olemasolevate eeskirjade paindlikkuse võimalikult hea kasutamine.

2.1.5. Juhtimissüsteemi ühtlustamine on tähtis, et muuta see tõhusamaks ja suurendada liikmesriikide ja ELi ühist vastutust.

3. Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide partnerluslepingute alusel koostatud rakenduskavade kohandamine läheneb lõpule. Kuna „Uue alguse” programmil on paratamatult mõju mitmesugustele riiklikele programmidele nii eesmärkide kui ka vahendite osas, tuleks hoogustada praeguseks väljakujunenud Euroopa koordineerimist.

3.1. Struktuuri- ja ühtekuuluvusfondide kasutamise asjakohasus, tõhusus ja tulemuslikkus mõjutab tugevasti uute rahastamis- ja õiguslike vahendite rakendamise raamistikke. Komitee teeb ettepaneku koostada ülevaade taristu ja majandusarengu programmidesse tehtavatest investeeringutest, mida toetatakse fondide kaudu, ja viia see kooskõlla Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondiga ⁽⁹⁾.

3.2. Investeermiskava ja Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi eesmärkide täitmine, ELi 2014.–2020. aasta fondide finantsvõimenduse suurendamine ja innovaatiliste rahastamisvahendite väärtuse kahekordistamine on strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamiseks määrava tähtsusega.

3.3. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, Regioonide Komitee ja Euroopa Parlamendi liikmed on esitanud mitmeid alternatiivseid võimalusi üleminekuperioodil teatud soodustuste tegemiseks, et suurendada vahendeid, eesmärgiga käivitada ELi investeeringud. Kaaluda tuleks seda, kuidas oleks võimalik eeskirju muutmata ja komisjoni lähenemisviisi järgivalt jätta puudujäägi arvestamisel välja liikmesriikidelt nõutav kaasrahastamine pikaajaliste sotsiaalinvesteeringute (eelkõige hariduses) rahastamisel struktuurifondidest. Komitee toetab Euroopa Komisjonis peetavat arutelu nn finantseerimise kuldreegli rakendamise üle, st jätta tulevased avaliku sektori investeeringud majandus- ja rahaliidu eelarve-eeskirjade raamistikus riikliku netopuudujäägi arvutamisel välja ⁽¹⁰⁾.

3.4. Rahalisest küljest on oluline leida eri kululiikide kõikehõlmav käsitlusviis, näiteks võib tuua üleeuroopalise võrgu ⁽¹¹⁾ ja Euroopa ühendamise rahastu ⁽¹²⁾ kaasrahastamissüsteemi ning Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondist kaasrahastatavad riiklikud investeeringud. Komisjonil tuleb seda selgitada.

3.5. Strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide hulgas on lisaks pikaajalise konkurentsivõime parandamisele oluline see, et struktuurifondid keskenduksid rohkem keskkonnaprogrammide või inimaspektiga programmide rakendamisele, mis edendaks ka SKPd täiendavate ⁽¹³⁾ tegurite säästvat arendamist. Tänu täiendavatele rahastamisvõimalustele tuleks tähelepanu laiendada „tootmisele suunatud” arengusüsteemidele ja valdkondadele, mis toetavad ühiskonda, peresid ja individuaalseid väärtusi, nagu haridus ja tervishoid.

4. Komitee on kindlalt veendunud, et läbivaadatud ja täiustatud strateegia „Euroopa 2020” võiks mängida peamist rolli konkurentsivõimelisema ja arengule suunatud Euroopa uue majandusjuhtimise rakendamisel.

⁽⁹⁾ Vt Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi kohta täpsemalt Euroopa Komisjoni veebilehelt http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/plan/financing/index_en.htm#efsi

⁽¹⁰⁾ Komitee arvamus „Sotsiaalse mõjuga investeeringud”, ELT C 226, 16.7.2014, lk 21–27.

⁽¹¹⁾ Vt üleeuroopalise võrgu kohta täpsemalt Euroopa Komisjoni veebilehelt http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/tentec/tentec-portal/site/index_en.htm

⁽¹²⁾ Vt Euroopa ühendamise rahastu kohta täpsemalt Euroopa Komisjoni veebilehelt <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/connecting-europe-facility>

⁽¹³⁾ Komitee arvamus teemal „SKP täiendamine – kodanikuühiskonna kaasamine täiendavate näitajate valimisse”, ELT C 181, 21.6.2012, lk 14–20.

4.1. Muutuvate prioriteetide tõttu ja strateegia „Euroopa 2020” eduka rakendamise tagamiseks tuleks kasuks ühtne kontaktpunkt, mis suudaks tagada ülesannete ja menetluste tõhusa koordineerimise ja ratsionaliseerimise, ning mis hõlmaks ka ELi ameteid.

4.2. Tasub kaaluda sellise ühtse kontaktpunkti loomist, kes juhib ja kontrollib ametitevahelist koostööd ja koordineerimist reaalmajanduse ning üleeuroopalise ja riigi/piirkonna tasandi vahel, või korraldada selleks otstarbeks ümber mõni olemasolev asutus. Niiviisi on võimalik vältida ülesannete kattumist ja luua paremat sünergia.

5. Meetmed majanduse juhtimise tugevdamiseks

5.1. Et strateegia „Euroopa 2020” juhtimisel on seosed lühi- ja pikaajaliste eesmärkide vahel väga nõrgad, on vaja vähemalt järgmisi meetmeid.

5.1.1. Iga-aastane majanduskasvu analüüs peaks sisaldama viidet strateegia „Euroopa 2020” edusammudele:

- a. Euroopa poolaasta peaks palju rohkem keskenduma konkurentsivõime parandamisele ning valitsemissektori võlale ja välisvõlale ning eelkõige rakendamisele;
- b. Eli Ühtekuuluvusfondi kulutused peaksid põhinema riiklikel reformikavadel kooskõlas Euroopa poolaastaga;
- c. süvendada tuleks fiskaalset integratsiooni ja hoogustada võitlust maksupettuste vastu;
- d. järelevalve peaks põhinema selgetel näitajatel ja võrdluselustel, sealhulgas SKPd täiendavatel meetmetel.

5.1.2. Liikmesriikide väga erinev olukord nõuab hindamisel paindlikkust ja selgeid eesmärgi ning suunatud vahendeid riigipõhistes soovitusel, näiteks:

- a. struktuurireformid avalikus sektoris, sektori säilitamine elukvaliteedi ühe peamise tagatisena;
- b. parem ettevõtluskliima kapitali ligimeelitamiseks;
- c. taristusse tehtavate investeeringute edendamine;
- d. VKEdel parem juurdepääs rahastamisele;
- e. vajalike tingimuste loomine sujuvamaks energiaalaseks üleminekuks;
- f. tugevam haridussektor;
- g. kõrgem tööjõu osalemise määr ja väiksem tööpuudus, mida kontrollitakse ELi tasandil ⁽¹⁴⁾;
- h. sotsiaalse lõhe vähendamine liikmesriikide vahel, eritähelpanu pööramine vähemuste olukorrale;
- i. võitlus vaesuse vastu ja SKP suurendamine;
- j. sotsiaalse ühtekuuluvuse tugevdamine ja ebavõrdsuse vähendamine solidaarsuse, sotsiaaldialoogi ja kollektiivsete läbirääkimiste kaudu.

6. „Majanduskasvu” mõiste täpsustamine:

- a. rakendada koos „jätkusuutliku konkurentsivõimega”;
- b. võtta vastu poliitikasuunad, mis toetavad uut heaolu ja keskkonnakaitset ⁽¹⁵⁾;
- c. võtta kasutusele uus kogu ELi hõlmav tööturu suundumuste näitaja tõeliste uute töökohtade loomisel ELi tasandil.

⁽¹⁴⁾ Komitee arvamus teemal „Töövõimalusterohke majanduse taastamine”, ELT C 11, 15.1.2013, lk 65–70.

⁽¹⁵⁾ Vt Lissaboni leping, artiklid 191–192.

7. Euroopa digitaalne tegevuskava

7.1. Komitee on nõus Euroopa Komisjoni seisukohaga, et digitaal tehnoloogia pakub uusi võimalusi kaupade tootmiseks ja teenuste pakkumiseks ning muudab seda, kuidas me elame, töötame ja õpime⁽¹⁶⁾. Komitee panus digitaalarengu tegevuskava juhtalgatuse rakendamise⁽¹⁷⁾ ja ambitsioonika ühtse e-turu põhiaspektidega sisaldub järgmistes ettepanekutes:

majandusvaldkonnas

- a. kujundada aktiivselt ELi digitaalset tulevikku;
- b. integreerida digiteerimine ja vähendada digitaalset suutmatust ELi ja liikmesriikide tasandil;
- c. digiteerida majandus ning arendada teadusuuringuid ja innovatsiooni;

sotsiaalvaldkonnas

- d. laiendada märkimisväärselt haridust digitaalvaldkonnas, et eurooplased saaksid digitaalse infosisu loojateks ja tootjateks;
- e. tegeleda vajadusega kvalifitseeritud IKT-tööjõu järele;
- f. luua tingimused elavaks digitaal majanduseks ja -ühiskonnaks, tugevdades telekommunikatsiooni regulatiivset keskkonda;
- g. vaadata läbi üldine reguleeriv ja õigusraamistik eesmärgiga luua stabiilsed tingimused ettevõtjatele ja idufirmadele;
- h. tunnustada digitaalsektorit kui üldist majandushuvi pakkuvat teenust;

digitaalvaldkonnas

- i. edendada e-kaasamist ning üldist ja võrdset juurdepääsu lairiba-internetile;
- j. lihtsustada eeskirju tarbijate jaoks, kes ostavad internetis ja digitaalselt, tugevdades nende usaldust suurema turvalisuse kaudu;
- k. parandada piiriülest e-kaubandust;

turvalisuse valdkonnas

- l. kasutada digitaal tehnoloogiat inimeste ja looduskeskkonna kaitsmiseks;
- m. kiirendada õigusloomeprotsessi, mis põhineb eetilisel vaatenurgal ja tarbijakaitse tugevdamisel;
- n. ajakohastada autoriõigusi käsitlevaid eeskirju;
- o. parandada küberjulgeolekut, et kaitsta kodanike õigusi ja vabadusi (ELi põhiõiguste harta)⁽¹⁸⁾;
- p. kaitsta lapsi ja haavatavaid kasutajaid küberkuritegevuse eest;

7.2. Digitaalse tehnoloogia areng ja selle kasutusala kiire kasv mõjutavad suurel määral peaaegu kõiki majandussektoreid ja kutsuvad seal esile struktuurilisi muutusi. See mõjutab tavakodanikke mitte üksnes kui tarbijaid, vaid eelkõige kui töötajaid. Lisaks autonoomia ja paindlikkuse suurenemisele tekitab uus tehnoloogia töökohtadel ka ratsionaliseerimisalast survet, mis on seotud märkimisväärsede kuludega asjaomastele isikutele, kuni töökoha kaotuseni välja. Seda arvestades leiab komitee, et nende küsimuste ulatuslik väljajätmine peaaegu kõigist digitaalse tegevuskava algatustest on suur tegematajätmine. Komitee nõuab siinkohal lähenemisi viisi vastavat muutmist ja avaldab omaalgatuslikus arvamuses selle kohta oma seisukoha⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁶⁾ Komitee arvamus teemal „Äriteenuste mõju tööstusele”, ELT C 12, 15.1.2013, lk 23–32.

⁽¹⁷⁾ Komitee arvamus teemal „Digitaalne turg kui kasvumootor”, ELT C 229, 31.7.2012, lk 1–6.

⁽¹⁸⁾ http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf

⁽¹⁹⁾ Komitee arvamus „Digitaliseerimise mõju teenindussektorile ja tööhõivele”, CCMI/136 (ELTs veel avaldamata).

8. Arengule suunatud uue majandusjuhtimise suunas

8.1. suund arengule suunatud juhtimise poole;

- a. tugevdada juhtimist ELi ja ka liikmesriikide tasandil;
- b. kinnitada uuesti vajadust strateegia „Euroopa 2020” järele, suurendades selle kooskõla ELi poliitikasuundadega Euroopa strateegiate raames;
- c. täiendada Euroopa valitsemistava majandusliku koordineerimise valdkonnas arengule suunatud institutsiooniliste ja finantsraamistike tugevdamise teel;
- d. tugevdada pikaajalist strateegilist koordineerimist ka strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide seadmise ja rakendamise etapis;
- e. viia läbi uuendatud strateegia „Euroopa 2020” laiaulatuslik territoriaalne hindamine;
Arengule suunatud hea valitsemistava joonisega tutvumiseks klõpsake järgmisele lingile:
<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.europe-2020-opinions.34752>
- f. tugevdada väärtusahelat valdkonnaülest ja valdkondlike poliitikameetmete abil;
- g. suurendada territoriaalset koostööd;
- h. tugevdada valitsemist organiseeritud kodanikuühiskonna osalemise kaudu;
- i. tunnustada komitee potentsiaali mitmetasandilise koostöö koordineerimisel reaalmajanduse, organiseeritud sotsiaal- ja institutsiooniliste partnerite vahel.

9. Arengule suunatud hea valitsemistava eeltingimused on järgmised:

- a. kindel strateegilise planeerimise suutlikkus;
- b. rakendamissuutlikkus koordineerimise ja koostöö parandamiseks;
- c. terviklik süsteem nii kavandamise kui ka rakendamise järelevalveks;
- d. usaldusväärne andmebaas konkreetsete eesmärkide kohta ja vajalik analüütiline suutlikkus;
- e. piisavad teabevahetusressursid;
- f. vajalik kohanemisvõime;
- g. tegevuse läbipaistvus, et tagada vastutus.

Brüssel, 19. veebruar 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 505. ISTUNGJÄRK 18.–19. VEEBRUARIL 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele „Tollivaldkonna riskijuhtimist käsitlev ELi strateegia ja tegevuskava: riskide ohjamine, tarneahela turvalisuse tugevdamine ja kaubanduse soodustamine””

(COM(2014) 527 final)

(2015/C 251/05)

Raportöör: Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**Kaasraportöör: Jan SIMONS**

1. oktoobril 2014 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele „Tollivaldkonna riskijuhtimist käsitlev ELi strateegia ja tegevuskava: riskide ohjamine, tarneahela turvalisuse tugevdamine ja kaubanduse soodustamine””

COM(2014) 527 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 2. veebruaril 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 505. istungjärgul 18.–19. veebruaril 2015 (18. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 141, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni teatist tollivaldkonna riskijuhtimist käsitleva strateegia ja tegevuskava kohta. Strateegia nõuetekohaseks rakendamiseks peavad tolliasutused tegema koostööd omavahel, ent ka teiste riigiasutustega (nagu tervishoiu- ja tarbijakaitsetalitused ning julgeolekualitused õiguslase koostöö kaudu).

Komitee on arvamusel, et oluline on tagada Euroopa Liidu tollieeskirjade tõhus rakendamine ja liidu õiguses ette nähtud koostöömehhanismide nõuetekohane toimimine.

1.2. Tollivaldkonna riskide integreeritud juhtimiseks tuleb samuti ühtlustada ja omavahel kooskõlastada teistes poliitikavaldkondades võetavad meetmed. Kuna liikmesriikides on juba kogutud ametlikke andmeid kõnealuste küsimuste kohta, tuleks nendekohast teavet jagada ja vahetada, eelkõige tõsiste riskidega seotud ametlike andmete riskasutuse abil.

1.3. EL peaks oma eeskirjade vastuvõtmisel ja oma õigusraamistiku täiendamisel tuginema Maailma Tolliorganisatsiooni (WCO) riskijuhtimise kogumikule ja muudele normidele, tagamaks et ELi tollieeskirjad oleksid kooskõlas enamiku olemasolevate kõnealust valdkonda reguleerivate eeskirjadega.

1.4. Vastavalt tegevuskava kolmandale eesmärgile tuleb selgelt kindlaks määrata, kes, millal ja kus kontrolli teostab. See oleks kooskõlas kaardistatud riskide ja riskiasmetega, mille komisjon loodetavasti rakendusmeetmena vastu võtab. Komitee arvates tuleb kõnealune meede selle tähtsuse tõttu esmajärjekorras ellu viia.

1.5. Arvestades, et on esmatähtis tagada ELi tollieeskirjade ühtne kohaldamine, on väga oluline ka tegevuskava viies eesmärk, sest kogu strateegias käsitletakse liikmesriikide ametiasutuste vahelise koostöö edendamist kõigi rakendamise- ja avastamismeetodite osas ning teabevahetust liikmesriikide ja ELi haldusasutuste vahel.

1.6. Komitee märgib, et strateegia koostamisel tuleb arvesse võtta tollitavade eripärasusi eri liikmesriikides, nagu asjaomaste kaubandusvoogude maht, ulatus ja tavad, kuid eripärad peaksid olema omavahel ühilduvad ning vastavuses ELi põhimõtete ja õigusnormidega.

1.7. Komitee nõustub tähtsusega, mida teatistes omistatakse koostööle komisjoni ja liikmesriikide vahel, kuid soovib rõhutada ka osatähtsust ja rolli, mis võib tekkida teistelgi strateegiasse kaasatavatel sotsiaalsetel osalejatel.

1.8. Kuna teatistes sellele küll vihjatakse, kuid otseselt ei käsitleta, kutsub komitee üles suurendama kohapeal läbiviidavate katseprojektide nähtavust, mis edendaks asjaomaste osalejate rolli ja soodustaks seega erasektori täiendavaid investeeringuid, mis aitaksid kaasa teatistes esitatud strateegiale innovatsiooni hoogustamise kaudu.

2. Sissejuhatus

2.1. Riskijuhtimine on tollikontrolli tänapäevaste meetodite üks aluspõhimõte. Tolliasutused võtavad kasutusele analüüsi- ja kontrollimehhanismid, mille eesmärk on tagada kontrollimenetluste tõhusus kogu tolliterritooriumil. Menetlusi tuleb pidevalt läbi vaadata ja vajaduse korral muuta, et vastata uutele nõudmistele.

2.2. Riskijuhtimise alusel üritavad tolliasutused saavutada mõistliku ja õiglase tasakaalu pettuste vastase võitluse ja vajaduse vahel takistada võimalikult vähe kaupade ja isikute seaduslikku liikumist ning hoida kulud võimalikult madaladena.

2.3. Arvestades tööka, et praktikas on võimatu kontrollida mõnikord märkimisväärset osa kaubast, luuakse programmiga SAFE alus volitatud ettevõtjate (Authorised Economic Operator – AEO) kontseptsioonile, mille raames akrediteeritakse eelkontrolli abil ettevõtjaid usaldusväärseteks partneriteks tolliküsimustes. Selleks peavad ametiasutused põhjalikult mõistma ettevõtja äritegevust, saama selge pildi tema äritegevusprotsessidest ja ettevõtluskeskkonnast, milles ta tegutseb, ning neil peab olema pidev juurdepääs ettevõtja raamatupidamisele. EL määratleb määruse (EÜ) nr 648/2005 ⁽¹⁾ artiklis 5a „volitatud ettevõtja” staatuse ja selle andmise. Ettevõtjad on seisukohal, et kõnealuse staatuse saamine on vajalik selleks, et saada turul asjakohaselt toimida.

2.4. Euroopa Liidus nähakse „tolliliit” ette ELi toimimise lepingus liidu ainupädevusse kuuluvana, sarnaselt impordi ja ekspordiga seotud menetluste ja õigustega. Kõnealust poliitikavaldkonda käsitletakse esmase õiguse tasandil riigiülese õigusena, mis on sätestatud kaupade vaba liikumist käsitleva peatüki artiklis 28 ja sellele järgnevates artiklites kuni artiklini 37. Kuid tänapäeval on tolliasutustel ka muid ülesandeid, mille arv pidevalt kasvab. Need tuginevad kolmele sambale, milleks on maksud, turvalisus ja järelevalve mittetariifsete eeskirjade üle. Nii reguleeritakse ühte osa tolliasutuste tegevusest näiteks ELi toimimise lepingu artiklis 87 politseikoostöö kohta, mis ei kuulu ELi ainupädevusse.

2.5. Komisjoni 2013. aasta jaanuari teatistes ⁽²⁾ kehtestatakse ühine lähenemisviis integreeritud riskijuhtimiseks, mis võimaldab tolliliitu sisenemise ja sealt väljumise punktides täita järgmisi eesmärgi:

- inim- ja finantsressursside parem jaotamine, neid vajaduse korral koondades;
- ELi tollieeskirjade täielik ja ühtne kohaldamine;
- ametivõimude, ettevõtjate ja vedajate integreeritud koostöö süsteem;
- tavade lihtsustamine ning tehingutele kuluva aja ja kulutuste vähendamine.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. aprilli 2005. aasta määruses (EÜ) nr 648/2005 (ELT L 117, 4.5.2005, lk 13) ja muudes õigusaktides, nt määruses (EÜ) nr 2454/1993 (ELT L 253, 11.10.1993, lk 1).

⁽²⁾ COM(2012) 793 final.

2.6. Komitee avaldas kõnealusele 2013. aasta teatisele toetust⁽³⁾, kuna ta peab ühist lähenemisviisi tollivaldkonna riskijuhtimisele ja tarneahela turvalisusele esmatähtsaks, et tagada ELi õigusnormide ühtne ja mittediskrimineeriv kohaldamine kõigi asjaomaste ametiasutuste poolt tolliliidu kogu territooriumil.

2.7. Nõukogu võttis 18. juunil 2013 vastu järeldused tarneahela turvalisuse suurendamise ja tollivaldkonna riskijuhtimise kohta. Järeldustes kutsutakse komisjoni üles esitama sidusa strateegia. EL jagab ühiseid strateegilisi eesmärke tagada tarneahela turvalisus ja terviklikkus ning kodanike julgeolek ning kaitsta ELi ja tema liikmesriikide finantshuve. Samuti jagab EL eesmärke soodustada ja kiirendada seaduslikku kaubandust konkurentsivõime suurendamiseks.

2.8. Määrusega (EL) nr 952/2013⁽⁴⁾ vastu võetud kehtiv uuestisõnastatud tolliseadustik ei kehtesta mitte ainult riskijuhtimist tolliasutuste üheks konkreetseks ülesandeks, vaid asetab ka järelevalve ülesande ühise tollitariifistiku reguleerimise süsteemi aluseks. Riskijuhtimise lisamine tolliseadustikku tugevdab koostööd ja teavevahetust liikmesriikide tolli- ja muude ametiasutuste ning komisjoni vahel, andes mõnikord komisjonile isegi rakendusvolitused.

3. Komisjoni teatis

3.1. Komisjon esitab uue strateegia, et parandada tollivaldkonna riskijuhtimist, ja koos sellega üksikasjaliku tegevuskava, mille abil senisest tõhusamalt hallata kaubanduse kasvavat mahtu ja sellega kaasnevat üha keerukamaks muutuvat rahvusvahelist tarneahelat.

3.1.1. Iga eesmärgi saavutamiseks on tegevuskavas kirjeldatud üksikasjalikult mitut meetet. Kavandatud meetmed on suunatud tuvastatud puuduste kõrvaldamisele, et suurendada järk-järgult ELi suutlikkust tollivaldkonnas ja tugevdada senisest süstemaatilisemat koostööd teiste asutuste, ettevõtjate ja rahvusvaheliste kaubanduspartneritega, mis mõnel juhul hõlmab ka rahvusvaheliste normide ja standardite toetamist ja väljatöötamist.

3.1.2. Komisjon taotleb vastastikust täiendavust ja sidusust ELi muude algatustega nii tollivaldkonnas kui ka teistes poliitikavaldkondades, näiteks turvalisuse, transpordi ja intellektuaalomandi õiguste kaitse vallas võetavates algatustes.

3.2. Tolliasutused kasutavad riskijuhtimist selleks, et teostada tõhusaid ja tulemuslikke kontrole, vältida seadusliku kaubanduse põhjendamatuid häireid ning edendada ressursitõhusust, suunates ressursid esmajärjekorras valdkondadesse, milles riskid on suuremad ja tõsisemad.

3.3. Strateegia põhineb riskijuhtimisel ning liitu sisenevate, liidust väljuvate ja liitu läbivate kaupade kontrollimisel, võttes arvesse kaupade eripära, riskitaset ja kulusid. Selleks on vaja tuvastada kõik kaupade ja nende liikumisega seotud võimalikud ohud ja riskid, neid hinnata ja analüüsida.

3.3.1. Tollivaldkonna ELi poolse riskijuhtimise aluspõhimõtted seoses tarneahelaga on teatise kohaselt järgmised:

- riskide eelhindamine ja vajaduse korral kontrollimine;
- mitme asutuse koostöö;
- mitmetasandiline ja koordineeritud lähenemisviis;
- vahendite tõhus kasutamine.

3.3.2. ELi riskijuhtimise raamistiku tulemuslikkuse ja tõhususe suurendamiseks peaksid komisjon ja liikmesriigid tegema koostööd, et edendada tollivaldkonna riskijuhtimist ELi eri tasanditel, võttes järgmised vajalikud meetmed:

- parandada andmete kvaliteeti ja andmeedastusviisi;

⁽³⁾ ELT C 327, 12.11.2013, lk 15.

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määrus (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (ELT L 269, 10.10.2013, lk 1).

- tagada tarneahelaga seotud andmete kättesaadavus ja riskiga seotud teabe vahetamine tolliasutuste vahel;
- kehtestada kontrollimeetmed ja riski vähendamise meetmed, kui see on asjakohane;
- suutlikkuse suurendamine;
- edendada tolli- ja muude asutuste vahelist koostööd ja teabe jagamist liikmesriikide ja ELi tasandil;
- tõhustada koostööd kaubandussektoriga;
- kasutada ära rahvusvahelise tollikoostöö potentsiaali.

3.3.3. Teatistes on kirjeldatakse lähemalt vahendeid strateegia eri eesmärkide saavutamiseks, et kõnealune koostöö komisjoni ja liikmesriikide vahel võiks viia vajalike meetmete vastuvõtmiseni.

4. Üldised märkused

4.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab komisjoni teatise heaks ja toetab seda, pidades esmatähtsaks senisest kooskõlastatumat lähenemisviisi tollivaldkonna riskijuhtimisele ja tarneahela turvalisusele, et tagada õiguskindlus ja ELi tollieeskirjade ühtne kohaldamine, mis hõlbustab kaupade vaba liikumist.

4.1.1. Komitee teeb ettepaneku tugevdada teatavaid täielikult juurutatud tollialaseid instrumente ja rakendada neid riikide ametiasutuste, komisjoni ja ettevõtjate poolt. See hõlmab ka riskijuhtimise funktsiooni, mis täiendab olemasolevaid ülesandeid, nagu tollitariifistiku rakendamine, kaubandusmeetmed ja statistiliste andmete kogumine.

4.2. Komisjoni tegevuskavas määratakse kindlaks eesmärgid ja nende saavutamise vahendid, mille abil tugevdada ELi tollialast suutlikkust ja jõuda süsteemsema koostööni teiste osalejate ehk ettevõtjate või isegi rahvusvaheliste kaubanduspartneritega.

4.2.1. Selge sõnaga tuleks mainida vastastikust täiendavust teiste tarneahela toimingutes osalevate pädevate asutustega. Strateegia edukaks elluviimiseks on vaja senisest tihedamat ja tõhusamat rahvusvahelist koostööd tolliasutuste vahel ning tolli- ja muude riigiasutuste vahel, nagu tervishoiu- ja tarbijakaitseasutused.

4.2.2. Nn ametlikke andmeid – mida kogutakse riikide tasandil juba praegu erinevate piirikontrollide käigus – hallatakse IT-süsteemide abil (inimeste, loomade ja taimede tervisekontrollid, farmatseutiliste ja kosmeetikatoodete kontrollid jne). Ent neid ei koguta tsentraliseeritult ega jagata, mistõttu soovitakse parandada süsteemi toimimist ja lihtsustada tolliasutuste tööd, kuna see kujutab endast vahendit nende riskandmete kajastamiseks, mille abil saab tuvastada kaupu kogu tarneahelas.

4.2.3. Arvestades ohtude ja seega ka vastavate lahenduste riikideülest mõõdet, on veelgi enam vaja, et üksikriikide tasandil juba kogutavaid nn ametlikke andmeid saaks kasutada ühiselt. Seepärast tehakse ettepanek, mille kohaselt lähtuksid ELi tasandil kindlaks määratavad kriteeriumid ühistest rahvusvahelistest standarditest ning neid täiendatakse kohaldamiseks Euroopa Liidus. Seetõttu rõhutab komitee vajadust käivitada andmete riskisutus, et tagada strateegias kavandatud meetmete tõhus rakendamine ja täitmine, kuna riikideülese mõõtme tõttu on veelgi enam vaja üksikriikide tasandil juba kogutavate nn ametlike andmete ühist kasutamist.

4.2.4. Riskide tuvastamise süsteemi kasutamisel tehtava halduskoostöö tõhustamiseks pooldab komitee põhimõtteliselt, et kasutatav süsteem põhineks muu hulgas järgmistel põhimõtetel:

- riskidega seotud toodete täpseks tuvastamiseks peaksid riskimeetmed, -kriteeriumid ja -standardid ning nende muudatused olema hõlmatud määrusega (EL) nr 952/2013 kehtestatud tolliasutuste riskijuhtimissüsteemiga (CRMS), võttes arvesse varajase hoiatamise süsteeme ja andmekaitse eeskirju;

- julgustatakse seoste loomist kõigi teiste asjakohaste süsteemidega, näiteks need, mis töötati välja nõukogu määruse (EÜ) nr 515/1997⁽⁵⁾ alusel;
- siseturu infosüsteemi (IMI) aluspõhimõtete kasutamine – teades, et süsteem sisaldab vahendeid, mida on juba hinnatud – ning nende kohandamine tollivaldkonnale;
- riskide diferentseerimise meetmed, kriteeriumid ja eeskirjad seoses toodete, materjalide, veomarsruutide, päritolu või muude teguritega riskide tuvastamiseks, kasutades TARICi koodi, et muuta tõsisemad riskid võimalikult nähtavaks, kus võimalik;

Lisaks sellele kordab komitee vajadust teabevahetuse järele ametiasutuste vahel.

4.2.5. Seoses strateegias ettenähtud koostöö vastastikuse täiendavusega tuleb arvesse võtta ka asjakohaseid poliitilisi meetmeid tooteohutuse, loomade turvalisuse, toidu- ja söödaohutuse ning keskkonnakaitse vallas ning asjaomaseid algatusi intellektuaalse omandi õiguste valdkonnas. Komitee peab väga oluliseks teabevahetust seoses tõsiste ohtudega rahvatervisele ja keskkonnale ning kodanike turvalisusele ja kaitsele.

4.3. Tollivaldkonna riskijuhtimise kogumiku ja Maailma Tolliorganisatsiooni (WCO) muude normide osas oleks kohane, et ELi tasandil kindlaks määratavad kriteeriumid lähtuksid neist ühistest standarditest ning neid täiendatakse kohaldamiseks Euroopa Liidus.

4.4. Positiivne on, et volitatud ettevõtjate programmides seostatakse seda staatust riskijuhtimisega, arvestades ulatuslikku hindamisprotsessi, mille ettevõtjad ja nendega seotud isikud peavad läbima vastava sertifikaadi saamise menetluses, mis on kooskõlas tollimenetluste lihtsustamisega, mis kõnealuse sertifikaadiga kaasnevad.

4.5. Riskide kontrollimise ja leevendamise meetmete rakendamisel tuleks vajaduse korral arvestada Maailma Tolliorganisatsiooni koostatud käsiraamatus esitatud meetoditega.

4.6. Riskide diferentseerimise kava raames, mille komisjon peaks vastu võtma pärast eelnevat asjakohast ja läbipaistvat konsulteerimist liikmesriikide ekspertidega ja ettevõtjate seisukohtade ärakuulamist vastavalt tolliseadustiku artikli 50 lõikele 1 ja artiklile 284, tuleks täpsustada tegevuskava kolmandat eesmärki, et täpselt selgitada, kes, millal, mis ajahetkel ja mille suhtes peab kohaldama vajadusel eelhindamist. Tegelikult peaks see olema esimesena võetav meede, kuna sel viisil saavutatakse rohkem selgust teiste tegevuskavade rakendamisel ja riskide hindamisel ning suurendatakse õiguskindlust.

4.7. Tegevuskava viies eesmärk on samuti väga oluline, kuna strateegia põhisambaks on edendada koostööd ja teabe ühist kasutamist riikide ja ELi ametiasutuste vahel, mida komitee on alati pidanud äärmiselt oluliseks. Lühiduse huvides viitab komitee oma sellekohastele soovitudele, mille ta esitas oma 2013. aasta arvamus punktides 1.9 ja 1.10 ning punktis 4 „Tarneahela riskijuhtimine”. Soovitudes käsitleti struktureeritumat ja süstemaatilisemat koostööd tolliasutuste ja muude siseturul tegutsevate ametiasutuste vahel ning tegevuskava meetmete sidusat ja kooskõlastatud rakendamist.

4.8. Komitee kordab, et kõnealune riskijuhtimise strateegia ei tohiks takistada liikmesriikidel rakendada tollialaseid õigusnorme, nii et nad saaksid jätkuvalt arvesse võtta asjaomaste kaubandusvoogude mahtu, kuid säilitades samas ELi õiguse järjepidevuse.

4.9. Sellega seoses leiab komitee, et on võimalik säilitada kõrgetasemeline kaitse ja samal ajal tõhustada liikmesriikide meetmeid kaubavahetuse lihtsustamiseks, vähendades halduskoormust paberivaba menetlemist propageerides ning lihtsustades volitatud ettevõtja staatuse taotlemist ja asjaomast menetlust.

4.10. Tuleb edendada tihedat koostööd teiste kõnealuses valdkonnas pädevate ministeeriumide ja riiklike täitevasutustega, muu hulgas selleks, et minimeerida ettevõtjate koormust, sh ka nende halduskoormust. Sellega seoses soovib komitee võtta arvesse siseturu infosüsteemi (IMI) aluspõhimõtteid. Vaatamata sellele, kas lõppkokkuvõttes tehakse otsus ühtlustamise, tollialase koostöö või mõlema lähenemisviisi kombinatsiooni kasuks, peaksid ettepanekud põhinema nn parimatel tavalistel ja mitte lähtuma Euroopa keskmisest tasemest.

⁽⁵⁾ ELT L 82, 22.3.1997, lk 1.

4.11. Komitee nõuab, et strateegia koostamisel ja rakendamisel võetaks arvesse kavandatavaid muudatusi määruses (EÜ) nr 515/97 vastastikuse abi kohta tolliküsimustes (ettepanek COM(2013) 796), arvestades neis käsitletavate küsimuste suurt omavahelist seotust.

4.12. Komitee rõhutab vajadust muuta katseprojektid nähtavamaks, edendades samas nende kasutust, et julgustada huvipooli etendama senisest tähtsamat rolli. See võiks soodustada erasektori investeeringuid, mis niimoodi edendaksid teatistes kujundatud strateegiat, hoogustades innovatsiooni.

5. Konkreetsed märkused

5.1. Meetmete raames, mida komisjon kavatseb ellu viia rahvusvaheliste normide ja standardite toetamiseks ja edasiarendamiseks ning millele on viidatud punktis 3.1.1, peaks olema võimalik edendada õigusnorme tollitõkendi kehtestamiseks, mis lubaks kontrollide teostamist automatiseeritud süsteemide abil, et integreerida kõnealused normid Maailma Tolliorganisatsiooni maailmakaubanduse tagamise ja lihtsustamise standardite raamistikku („SAFE raamistik”).

5.2. Strateegias ei mainita pettuse ohtu teabe edastamisel ega hea maine ärakasutamise võimalust (nn *identity tag*). Riskijuhtimine peaks tolliasutustel võimaldama avastada teabega seotud pettust ja hea maine väärkasutust, et takistada võlts- ja ohtlike toodete importimist.

5.2.1. Kuigi komisjon seda juba kuuendas eesmärgis mainib, palub komitee muuta selgemaks selliste katseprojektide lubamine, mille eesmärk on – muidugi mitmel tingimusel – uuenduste sisseviimine kontrollisüsteemides. Positiivsete tulemuste puhul tuleks lubada ka selliste katseprojektide edasist rakendamist.

5.3. Komisjoni arvates aitab uus strateegia hallata senisest tõhusamalt kaubanduse kasvavat mahtu, millega kaasneb üha keerukamaks muutuv rahvusvaheline tarneahel (punkt 3.1). See peaks hõlmama suuremat tõhusust juhtimisel, mis kajastuks ka tarneahela paranemises.

5.4. Komitee väljendab kahetsust selle üle, et esitatud strateegias käsitleb komisjon üksnes liikmesriikide ja komisjoni vahelist koostööd, eirates komitee varasemates arvamustes antud soovitusi seoses vajadusega teha koostööd ka ettevõtjatega.

Brüssel, 18. veebruar 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus väljaspool teid kasutatavate liikurmasinate sise põlemismootorite heite piirnormide ja tüübikinnitusega seotud nõuete kohta”

(COM(2014) 581 final – 2014/0268 (COD))

(2015/C 251/06)

Üksikraportöör: Brendan BURNS

12. novembril 2014 otsustas Euroopa Parlament ja 19. veebruaril 2015 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus väljaspool teid kasutatavate liikurmasinate sise põlemismootorite heite piirnormide ja tüübikinnitusega seotud nõuete kohta

COM(2014) 581 final – 2014/0268 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 2. veebruaril 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 505. istungjärgul 18.–19. veebruaril 2015 (18. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 164, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 3.

1. Soovitused

1.1. Tulenevalt asjaolust, et katseseadmete kasutamine ja katsemenetluste väljatöötamine „kasutusesolevate mootorite heitenormide seireks” on väljaspool teid kasutatavate liikurmasinate puhul uus kontseptsioon, soovib komitee kõigi mootori- ja masinatüüpide puhul läbi viia põhjalikud pilootprogrammid, et kindlaks teha, kas vajalike seadmete paigaldamine on võimalik. Nende uuringutega tuleks ka välja selgitada, kas masina mootorit peaks katsetama katsestendil, juhul kui vahetult masinal mõõtmine osutub liiga suureks probleemiks.

1.2. Võttes arvesse suurt muret rahvatervise pärast seoses põlemisprotsessides tekkivate nanoosakestega ning arvestades kõrget kaitsetaset, mida on võimalik saavutada, rakendades väljaspool teid kasutatavate liikurmasinate mootorite suhtes kavandatud V etappi, ning võttes arvesse konsensust, mida komisjoni ettepaneku puhul väljendasid paljud sidusrühmad, sealhulgas mootori- ja masinatööstus, soovib komitee uue määruse kiiresti heaks kiita. Tänu koostamisetapis toimunud tihedale suhtlusele kõigi asjaomaste osapooltega (sealhulgas tööstuse ja vabaihendustega), tunnistatakse komisjoni ettepanekus heitkoguste eri kontrollitehnoloogiate kasutamist sõltuvalt mootori suuruselt ja töötükkidest.

2. Kontseptsiooni peamine põhimõte

2.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (edaspidi komitee) on arvamusel, et põllumajandus- ja metsatraktorite mootoritest paisatavate süsinikmonooksiidi, lämmastikoksiidide, süsivesinike ja tahkete osakeste ohtlike heidete vähendamine on hädavajalik panus ELi õhukvaliteedi eesmärkide saavutamiseks.

2.2. Komitee on samuti veendunud, et inimeste tervise ja keskkonna parandamisele suunatud õigusakti ettepaneku aluseks tuleb võtta selged tehnilised, majanduslikud ja praktilised ettepanekud.

3. Taust

3.1. Väljaspool teid kasutatavate liikurmasinate määratlus hõlmab väga paljudesse eri tüüpidesse kuuluvaid masinaid ja sise põlemismootoreid. Selliseid mootoreid paigaldatakse nii käsiseadmetele kui ka ratassõidukitele ja rööbastee põhiste masinatele. Neid kasutatakse ehituses, põllumajanduses, mäetööstuses, raudteetranspordis, siseveelaevanduses ja paljudes teistes tööstusharudes. Kõnealuste mootorite suhtes hetkel kehtivad heitkoguste piirnormid on kehtestatud direktiiviga 97/68/EÜ. Uued heitkoguste piirnormid kehtestati viimati direktiivi muutmisel 2004. aastal. Euroopa Komisjoni järelدusel ei kajasta need enam tehnoloogia hetkeolukorda ja seepärast võib väljaspool teid kasutatavatele liikurmasinate heitkoguste piirnormid ühtlustada maantee sõidukite (nt busside ja veoautode) puhul kehtivatega.

3.2. Maanteeõidukite tehnoloogia kohandamine väljaspool teid kasutatavate liikurmasinate mootoritele ja seadmetele nõuab siiski ulatuslikku arendamist ja ressursse. Seetõttu kehtestatakse komisjoni ettepanekus Euro VI piirnormid juhtudel, kui tehnoloogia on juba kasutusvalmis, ja soovitatakse muudel juhtudel kohaldada USA keskkonnaagentuuri piirnorme, mis on juba kasutusel Ameerika õigusaktides, millega on tehtud märkimisväärsed edusamme selles sektoris.

3.3. Erinevalt teedevõrgu heitkoguseid reguleerivatest määrustest, milles tehakse väikseimate ja suurimate sõidukite vahel selget vahet ning mootorrattaid ning kerge- ja raskeveokeid käsitletakse eraldi õigusaktides, on väljaspool teid tekitatud heitega seotud määruste ettepanekud üldised ja hõlmavad kõige erinevamaid masinaid ja seadmeid, mille mootorite võimsus võib olla väiksem kui 8 kW või ulatuda umbkaudu 3 500 kW-ni. Need hõlmavad ka kõiki mootorite silindrimahte, alustades liitri mürdosast ja lõpetades rohkem kui 100 liitriga silindri kohta.

3.4. Väljaspool teid kasutatavate liikurmasinate mootorid töötavad teistsugustes tingimustes kui maanteeõidukitele paigaldatud mootorid. Enamik väljaspool teid kasutatavaid liikurmasinaid ei tööta nagu raskeveok, millel paigalseisust täisvõimsuse saavutamiseks kulub teatav ajavahemik. Enamasti peavad väljaspool teid kasutatavad liikurmasinad kohe pärast käivitamist saavutama täisvõimsuse, järgneb lühike püsikiiruse periood, seejärel täisvõimsus ning siis seiskamine. Seejärel tsüklit korratakse. Niisugused on väljaspool teid kasutatavate liikurmasinate enamiku tavalised töötingimused. See erineb maanteeõidukite mootoripöörete ja -võimsuse peaaegu konstantsetest tasemetest.

3.5. Väljaspool teid kasutatavate liikurmasinate mootorite kohandamisel tuleb arvesse võtta järgmisi küsimusi:

- konstruktsiooni muudatused, et muuta mootor vastupidavamaks väljaspool teid sõitmisega kaasnevale tingimustele, sealhulgas agressiivsema keskkonna pikaajaline mõju, koormuse järsk tõus ja suur vibratsioon võrreldes maanteeõidukitega, mida kasutatakse sirgetel tasastel teedel;
- füüsilise kuju ja suuruse muutmine, mis võib olla vajalik, et sobida väljaspool teid kasutatavate masinate mõõtude vahemikku, ning täita nõuet järelpõletussüsteemi üldist suurust vähendada;
- palju erinevaid töö-/koormustsükleid, mille jooksul järelpõletussüsteem peab tõhusalt töötama, sealhulgas kiiresti ümber lülituma;
- heitgaasisüsteemi vajaliku termilise ja keemilise tasakaalu tagamine järelpõletussüsteemi tõhusaks toimimiseks, sealhulgas tahkete osakeste filtri regenereerimiseks kõige erinevates tingimustes;
- mootori ja järelpõletussüsteemi reoptimeerimine, et tagada vastuvõetav siirdeprotsess ning vähendada kütuse- ja reaktiivikulu.

4. Probleemid

4.1. Komisjoni soovitus on öeldud, et: „kasutusesolevate mootorite heitenormide” üle hakkab toimuma seire ning sel puhul „kavandatakse asjakohaste katsemenetluste väljatöötamiseks pilootprogramme”. Oluline on kontrollida heitkoguste kaasaskantavate mõõtmisseadmete (PEMS) paigaldamise teostatavust väikese hulga masinatega, mille mootoritootjad saaksid valida oma toodete kasutamist esindama. Käesolevas õigusaktis ei ole silmas peetud mõõtmisseadmete alalist paigaldamist kõigile masinatele.

4.2. V etapi kasutuselevõtmise ajakava, mis on sätestatud Euroopa Komisjoni ettepanekus, on võimalik ainult siis, kui õigusaktid on vastu võetud õigeaegselt. Kui otsustusprotsessis tekib mis tahes suurem viivitus, ei jää toote väljaarendamiseks ja kõigi tüübikinnitusute saamiseks enam aega.

Brüssel, 18. veebruar 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule Euroopa järelevalveasutuste ja Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemi toimimise kohta”

COM(2014) 509 final

ja „Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRB) ülesannete ja korralduse kohta”

COM(2014) 508 final

(2015/C 251/07)

Raportöör: Carmelo CEDRONE

Euroopa Komisjon otsustas 8. augustil 2014 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule Euroopa järelevalveasutuste ja Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemi toimimise kohta”

COM(2014) 509 final

ja

„Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRB) ülesannete ja korralduse kohta”

COM(2014) 508 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon võttis arvamuse vastu 3. veebruaril 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 505. istungjärgul 18.–19. veebruaril 2015 (18. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 166, vastu hääletas 5, erapooletuks jäi 11.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komitee avaldab heameelt komisjonilt saadud teabe üle⁽¹⁾ ja on nõus, et tuleb võtta parandusmeetmeid, mille eesmärk on parandada Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemi (ESFS) toimimist. Samuti on komitee seisukohal, et tuleb edendada süstemaatilist lähenemisviisi keskpikas ja pikas perspektiivis, kiirendades selliste struktuuriliste lahenduste leidmist, mille abil oleks võimalik tõhustada Euroopa järelevalveasutuste (ESAd) tööd. Komitee peab esmatähtsaks, et uus järelevalve- ja õigusstruktuur võimaldaks – antitsüklilisi standardeid arvestades – tagada finantssüsteemi stabiilsuse ja kasvu ning takistada varipanganduse asümmeetrilist arengut.

1.2. Komitee on seisukohal, et Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRB) ja Euroopa järelevalveasutuste (ESAd) tegevust tuleb oluliselt tõhustada, ning leiab, et selleks tuleb läbi vaadata ESAd reguleeriv roll ning konkreetselt rakendada ESRB ja ESAd heakskiidetud **struktuuride, juhtimise ja otsustusprotsesside kulude-tulude** analüüsi, samuti parandada nende käsituses olevaid tegevusvahendeid ja ratsionaliseerida Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemi üldist ülesehitust.

1.3. Komitee on seisukohal, et need parandusmeetmed peaksid olema suunatud eelkõige järelevalvealaste õigusaktide **protsüklilise mõju ning** ELi ja riiklike **huvide vaheliste konfliktide minimeerimisele**, et **optimeerida** uue järelevalvestruktuuri **kulude ja tulude suhet, kaitsmaks tarbijaid** vahendajate võimalike ebaausate müügitavade eest. Komitee leiab, et praeguses etapis on veel vastuseta kaks küsimust:

- a) kas uus järelevalvemehhanism võib viia ülemäärase reguleerimiseni, millel võiks olla negatiivne mõju pankade tõrgeteta toimimisele ja halduskuludele;

⁽¹⁾ COM(2014) 508 final ja COM(2014) 509 final, 8. september 2014.

- b) kas õnnestuks vältida või vähemalt vähendada uue kriisi puhkemise ohtu ja muuta finantssüsteem tõhusamaks, turvalisemaks ja läbipaistvamaks, kaitstes kliente/tarbijaid.

1.4. Seoses ESRB ja selle juhtimisega avaldab komitee poolehoidu komisjoni ettepanekule kinnitada **eesistujaks EKP president**, luues **uue tegevdirektori ametikoha**, mis hõlmaks jooksvaid ülesandeid ja kontakte presidendi ja haldusnõukogu vahel, võttes arvesse ka võimalikke huvide konflikte. Kuigi komitee peab ESRB organite kvantitatiivse ja kvalitatiivse restruktureerimise vajadust asjakohaseks, leiab ta, et tuleks järele mõelda, kuidas tagada liikmesriikide esindatus haldusnõukogus ja suurendada teadusliku nõuandekomitee liikmete sõltumatust.

1.5. ESRB kehtestatud ülesannete ja protsesside osas peab komitee hädavajalikuks rakendada **ESRB, EKP ja ühtse järelevalvemehhanismi vahelise koordineerimise** vorme, kasutades ära Süsteemsete Riskide Nõukogu erijooni, sh suutlikkus esindada euroalasse mittekuuluvaid riike või siis kogu finantssüsteemi tervikuna hõlmav ulatuslik pädevus. Komitee pooldab **ESRB** suuremat **kaasamist** asjaomastes küsimustes **õigusloome protsessi** ja paremat koordineerimist ESAdega.

1.6. ESAd osas peab komitee kasulikuks võtta parandusmeetmeid, et tagada ELi huvidest tulenevate meetmete võtmine; seepärast peab komitee vajalikuks **luua ESAdele juhtimisstruktuur, mis võimaldab kasutada vastastikust konsulteerimist ja siduvat vahendust, et tagada süsteemide lähenemine ja ühise järelevalvekultuuri väljakujunemine**.

1.7. ESAd reguleeriva rolli osas on komitee seisukohal, et sellega peavad kaasnema läbipaistvamad protsessid – ka asutuste teostatavate avalike konsultatsioonide puhul –, et **suurendada tarbijate ja sektori töötajate esinduste kaasamist**; samuti peab komitee vajalikuks **ESAd suuremat kaasamist esmase õiguse aktide kujundamise protsessi**. Vaja on suuremat kooskõlastamist ESAd endi, samuti nende ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu vahel, suurendades veelgi **ühiskomitee rolli**.

1.8. Komitee arvates tuleks ratsionaliseerida **ESAd struktuuri- ja korralduskulusid**; ratsionaliseerimisega peaks kaasnema ka läbipaistev, logistilisele ja funktsionaalsele ratsionaliseerimisele suunatud aruandlusprotsess.

1.9. Komitee leiab, et majandus- ja finantsriskide prognoosimise võime parandamiseks oleks kasulik, kui ESFSi raames toimuks tõhus lävimine teiste riiklike ja rahvusvaheliste institutsioonidega süsteemsete riskide ühiseks juhtimiseks.

1.10. Komitee ettepanekute kokkuvõte

1.10.1. *Ühtne turg*: edendada meetmeid, mille eesmärk on lihtsustada ESFSi koordineerimist uue ühtse järelevalvemehhanismi korralduse ja ühtse kriisilahendusmehhanismiga, et toetada tõhusa ja toimiva Euroopa järelevalvesüsteemi arendamist.

1.10.2. *Lihtsustamine, läbipaistvus ja tõhusus*: ratsionaliseerida ESFSi institutsioonide reguleerivat rolli, et toetada õigusraamistiku lihtsustamist ning protsesside läbipaistvuse ja tõhususe suurendamist.

1.10.3. *Juhtimisstruktuur*: edendada keskpika perioodi strateegiat järelevalveasutuste organisatsioonilise ja funktsionaalse konsolideerimise protsessi elluviimiseks, et saavutada mastaabi- ja mitmekülgussäästu, kaaludes ühte asukohta koondamist ja nn kahe tipu mudelit.

1.10.4. *Majandus- ja rahaliit*: edendada mehhanisme, mille eesmärk on toetada euroala riikide prioriteete iseäranis pangandusturu ja ühtse järelevalve mehhanismi alal, millega kehtestatakse konkreetsed eeskirjad euroalasse mittekuuluvate riikide ühinemiseks.

1.10.5. Käesolevas arvamuses esitatud märkuste alusel on komitee järgmisel seisukohal:

- a) ESRB teaduslik nõuandekomitee ja ESAd asjaomased komiteed või eksperdirühmad, olles saanud sidusrühmade arvamuse, peaksid võimalikult kiiresti esitama konkreetseid parandusettepanekuid;
- b) sellega paralleelselt peaks Euroopa Komisjon hindama, kas pigem struktuurilist laadi lahendused seoses ESFSi korralduse ja asutuste rahastamise korraga on teostatavad.

2. Taustteave

2.1. Euroopa majandus- ja finantskriis näitas, et pangandusteenuseid ja finantsvahendajaid käsitlev järelevalve- ja õigusraamistik vajab läbivaatamist; suurt rõhku on pandud ESFSi funktsionaalsusele ja selle moodustavate institutsioonide tegevuse tõhususele.

2.2. Tuginedes De Larosièrè'i aruandes (2009) antud soovitudele⁽²⁾, koostas komisjon meetmete paketi eesmärgiga tugevdada riiklike järelevalveasutuste vahelist vastastikust sõltuvust ja koordineerimist ning edendada makrotasandi usaldatavusjärelevalve tähtsust.

2.3. 2010. aasta jaanuaris võttis komitee vastu arvamuse Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu ja Euroopa järelevalveasutuste asutamismääruste kohta⁽³⁾. Kõnealuses arvamuses rõhutas komitee, kui oluline on Euroopa Liidu finantssüsteemi ühtne järelevalvesüsteem, ja esitas konkreetseid ettepanekuid ESRB ja ESAd asutamismääruste muutmiseks.

2.4. 2010. aastal asutasid Euroopa Parlament ja nõukogu asjaomaste määrustega Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRB) ja kolm Euroopa järelevalveasutust (ESAd) – Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA), Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve (EIOPA) ning Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) – kes koos Euroopa järelevalveasutuste ühiskomitee ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukoguga moodustavad Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemi (ESFS).

2.5. ESFS alustas oma tegevust 2011. aasta jaanuaris; ESFSi institutsioonide asutamismäärused⁽⁴⁾ kehtestasid komisjonile kohustuse avaldada aruanne ESRB ja ESAd toimimise kohta nende esimesel kolmel tegevusaastal, st alates 2011. aasta jaanuarist.

2.6. Saadud volituste täitmiseks korraldas komisjon avaliku arutelu (mai 2013) ning avaliku konsultatsiooni (aprill–juuli 2013), mille eesmärk oli läbi vaadata ESFS.

2.7. Sidusrühmade kaasamise, ESAd tehtud enesehindamiste⁽⁵⁾, 2014. aasta märtsi resolutsiooni ESFSi läbivaatamise kohta⁽⁶⁾ ning IMFi⁽⁷⁾ ja Euroopa Parlamendi⁽⁸⁾ uuringute tulemuste põhjal esitas komisjon kaks eraldi aruannet vastavalt ESRB ja ESAd ning ESFSi kohta.

3. Üldised märkused

3.1. Käesolev arvamus, milles käsitletakse komisjoni aruandeid ESRB ja ESAd toimimise kohta, põhineb ESRB ja ESAd tegevuse hindamisel ning ühtse järelevalve protsessi kiirenemisel möödunud aastal.

3.2. Komitee on korduvalt avaldanud toetust ESFSile ja väljendab taas rahulolu ESRB ja ESAd toimimisega esimesel kolmel tegevusaastal.

3.3. Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemi toimimises tuvastati parandamist vajavaid valdkondi nii korralduslikul kui ka juhtimise tasandil ning seoses nii tööprotsesside kui ka töövahenditega. Komitee nõustub komisjoni aruannetes tuvastatud võimaliku sekkumise valdkondadega. Samuti märgib komitee vajadust edendada keskpikas ja pikas perspektiivis süstemaatilist lähenemisviisi ning toonitab vajadust täiendada tarbijate ja töötajate kaitsele suunatud ettepanekuid.

⁽²⁾ Kõrgetasemelise finantsjärelevalve eksperdirühma aruanne, 25. veebruar 2009; http://ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/de_larosiere_report_en.pdf

⁽³⁾ ELT C 339, 14.12.2010, lk 34–40.

⁽⁴⁾ 24. novembri 2010. aasta määrused (EL) nr 1092/2010, 1093/2010, 1094/2010 ja 1095/2010, ELT L 331, 15.12.2010, lk 12.

⁽⁵⁾ Ühiskomitee (JC 2012 100), „Self-Assessment Report of the European Supervisory Authorities” („Euroopa järelevalveasutuste enesehindamise aruanne”), 21. detsember 2012 (konfidentsiaalne dokument).

⁽⁶⁾ Euroopa Parlamendi 11. märtsi 2014. aasta resolutsioon soovitud komisjonile Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemi läbivaatamise kohta.

⁽⁷⁾ Rahvusvaheline Valuutafond – „Financial Sector Assessment Program at EU level” (ELi tasandi finantssektori hindamisprogramm), märts 2013.

⁽⁸⁾ PE 507.490 (Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu kohta) ja PE 507.446 (Euroopa järelevalveasutuste kohta), oktoober 2013.

3.4. Komitee on seisukohal, et ESRB toimimine on toonud esile vajaduse analüüsida selle organite – haldusnõukogu, juhtkomitee, tehnilise nõuandekomitee ja teadusliku nõuandekomitee – koosseisu kvantitatiivset ja kvalitatiivset muutmist ning leida lahendus komitee teise eesistuja määramisele, arvestades et esimese esimehe ametiaeg lõppeb detsembris 2015. Protsessi puhul on parandusruumi leitud nii menetluste osas komitee kaasamiseks õigusloome protsessi kui ka sisemiste otsustamismenetluste ajakava osas.

3.5. Komitee on seisukohal, et Euroopa järelevalveasutuste toimimine on toonud esile vajaduse mõelda järele reguleeriva ja järelevalverolli üle, parandada tarbijakaitset ja vaadata läbi organite koosseis, et paremini tasakaalustada liidu huvisid eri riikide huvidega. Järelevalve üldine struktuur võib vajada läbivaatamist nii eri asutuste rahastamismehhanismide kui ka logistilise struktuuri ja järelevalve mudeli enese osas. Seoses sellega tõstatatud teemade hulka kuuluvad asukohtade ratsionaliseerimine ning ülesannete ja vastutusvaldkondade korralduslik ratsionaliseerimine.

4. Konkreetsete märkused

4.1. Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRB)

4.1.1. Komitee on seisukohal, et ka pärast ühtse järelevalvemehhanismi kasutuselevõttu võib ESRB jätkata olulise rolli täitmist süsteemse riski ennetamisel vähemalt järgmisel kolmel põhjusel: a) ühise järelevalve sisseviimine nõuab suuremat koordineerimist ka pangandusturust erinevate finantsturgude vahel; b) süsteemse tähtsusega suurte pangagruppide järelevalve suurendab ESRB rolli ka EKPga tehtava koostöö aspektist; c) euroala riikide ja euroalasse mittekuuluvate riikide esindajate osalus ESRBs võimaldab komiteel täita stabiliseerivat rolli ka väljapoole rahaliitu jäävate muutujate puhul. Sellise stsenaariumi korral võib eeldada, et muutused juhtimises ja siseprotsessides võivad parandada ESRB toimimist ja selle koostööd ESAd ja EKP-ga.

4.1.2. Komitee pooldab ESRB organite kvantitatiivset ja kvalitatiivset restruktureerimist, ent peab siiski kasulikuks hinnata mõju, mida lahendus, mis seisneb haldusnõukogu liikmete arvu vähendamises, võib avaldada üksikute liikmesriikide esindatusele. Nõukogu liikmete võimaliku vähendamisega peaks kaasnema temaatiliste komiteede ja töörühmade loomine. Samuti peab komitee vajalikuks tagada eri huvipoolte tasakaalustatud esindatus, suurendades ka teadusliku nõuandekomitee rolli. Seda silmas pidades ei näi idee liita see komitee teadusliku nõuandekomiteega asjakohane.

4.1.3. Komitee on seisukohal, et ESRB toimimist saab tõhustada komisjoni pakutud lahenduse abil kinnitada ESRB eesistujaks EKP president, luues uue tegevdirektori ametikoha, mis hõlmaks jooksvaid ülesandeid ja kontakte presidendi ja haldusnõukogu vahel.

4.1.4. Komitee peab vajalikuks ESRB suuremat kaasamist õigusloome protsessi, nähes ette selged mehhanismid ESRBga konsulteerimiseks enne asjaomastes küsimustes seadusandlike ettepanekute vastuvõtmist. Sellega seoses toetab komitee ideed, et ESRB esindaja osaleks ametlikult majandus- ja rahandusküsimuste nõukogus ning majandus- ja rahanduskomitees vastavalt määratletavale korrale ja tingimustele.

4.1.5. ESRB toimimist tuleb tõhustada sujuvama ja kiirema otsustusprotsessi abil. Komitee leiab, et oleks kasulik kutsuda ESRBd üles panema teaduslikule nõuandekomiteele ülesande viia läbi oma siseprotsesside enesehindamine, et pakkuda välja alternatiivne ja finantssüsteemi dünaamikaga paremini kohandatud mudel. Samuti peab komitee vajalikuks, et ESRB võtaks meetmeid hoiatuste ja soovitude järelkäsitlemise parandamiseks.

4.1.6. ESRB tegevus peab põhinema intensiivsemal koostööl teiste Euroopa asutustega, eelkõige eri ESAdega. Komitee peab vajalikuks nõuda, et ESRB esitaks kiiresti ettepaneku, milles toodaks välja teabe edastamise ja ESFSi asutuste vahelise andmevahetuse viisi. Lisaks sellele väljendab komitee vajadust viia sisse ESRB ja loodavate riiklike makrotasandi usaldatavusjärelevalve asutuste vahelise koostöö vormid, mh ka ESRBs mitmekordselt esindatuse vältimiseks. Arvestades Euroopa Keskpankale antud uusi pädevusi makrotasandi usaldatavusjärelevalves, peab komitee vajalikuks luua alus viljakaks koostööks ESRB ja EKP vahel.

4.2. Euroopa järelevalveasutused (ESAd) ja Euroopa Finantsjärelevalve Süsteem (ESFS)

4.2.1. Komitee leiab, et ESAd paremaks toimimiseks on vaja teha mõned muudatused olemasolevas institutsioonilises ülesehituses ja tegevusraamistikus. Iseäranis vajalikud on meetmed reguleeriva rolli, tarbijakaitse juhtimise ja protsesside tõhustamiseks. Parandusmeetmeid vajavad ka asutuste rahastatismehhanismid ja nende korralduslik struktuur.

4.2.2. Reguleeriva rolliga peavad kaasnema läbipaistvamad protsessid, mis kindlustavad avalikkusega konsulteerimise etappide ja mõjuhindangute asjakohasema ajakava, milles statistilis-arvestuslik lähenemisviis on kombineeritud kvalitatiivsega. Seda arvestades leiab komitee, et ESAd peaksid looma tõhusad mehhanismid koostööks tarbijate ja sektori töötajate esindajatega. Komitee peab vajalikuks, et ESAsid kaasataks rohkem esmase õiguse aktide kujundamise protsessi. Komitee arvates on hädavajalik näha ette läbipaistev mehhanism ESAdega konsulteerimiseks enne asjaomastes küsimustes seadusandlike ettepanekute vastuvõtmist, mis võiks aidata parlamenti ja komisjoni meetmete mõju hindamisel ning suuniste andmisel seoses nende nõuetekohase ja tõhusa rakendamise ajakavaga. Samuti pooldab komitee ideed näha ette ESAd eesistujate ametlik osalemine majandus- ja rahandusküsimuste nõukogus.

4.2.3. Komitee toetab komisjoni üleskutset ESAdele tugevdada praeguse juhtimisstruktuuri raames funktsioone ja mehhanisme, mis aitavad tagada, et võetavad meetmed on õigeaegsed ja ajendatud ELi kui terviku huvidest. Esmalt tuleb tugevdada riiklike asutuste vaheliste erimeelsuste lahendamise mehhanismi, selgitades selle praegust toimimist ja kavandades vajadusel parandusmeetmeid.

4.2.4. Keskpikas perspektiivis oleks komitee arvates kasulik kaaluda struktuurilisi meetmeid ESAd praeguse juhtimise parandamiseks, mis keskenduksid sõltumatu esinduse tugevdamisele eri otsustustasanditel.

4.2.5. Iga üksiku järelevalveasutuse tegevust peab olema võimalik teiste ESAd tegevusega paremini koordineerida. Komitee arvates oleks kasulik, kui ESAd asutaksid komitee või eksperdirühma, kes viiks kiiresti läbi enesehindamise, et tugevdada vastastikuse hindamise mehhanismi, suurendada ühiskomitee rolli ja töötada välja konkreetsed menetlused kooskõlastamiseks ja andmevahetuseks. Komitee arvates oleks kasulik kohustada ESAsid ratsionaliseerima kiiresti omaenda tegevust ja sõnastama soovitusel üksikutele asutustele ja ühiskomiteele antavate pädevuste võimalikuks ümberkorraldamiseks.

4.2.6. ESAd vaheline koordineerimine peab põhinema ülesannete ja volituste samaväärsel süsteemil. Komitee arvates on kasulik anda kõigile ESAdele võimalus viia Euroopa pangandusjärelevalve (EBA) mudeli alusel läbi stressitest. ESAd koordineerimisel tuleks asjakohaselt arvesse võtta, et sektorid, mille üle järelevalvet teostatakse, on ELi tasandil erineval määral integreeritud ja ühtlustatud.

4.2.7. Komitee avaldab heakskiitu sellele, et komisjon rõhutab vajadust ESAd tihedama koostöö järele tarbijakaitse küsimustes, pöörates erilist tähelepanu pakutavate toodete laadile ja nende sobivusele kliendiprofiiliga. Samal ajal tuleks tugevdada finantsharidust edendavaid meetmeid. Samuti peab komitee vajalikuks selgelt laiendada ESAd ülesandeid, nii et need hõlmaksid ka sektori töötajate kaitset, eelkõige seoses müügi mudelite ja finantsvahendajate kasutatavate tasustamisstruktuuride mõjuga. Seoses sellega soovib komitee kehtestada kohustuse, et asutused võtaksid vastu oma tegevust ja ESAd iga-aastase ühisaruande avaldamist tarbijate ja töötajate kaitse kohta käsitleva eetikakoodeksi. Komitee leiab, et neis valdkondades peaks ühiskomiteel olema esmatähtis roll, et ühtlustada tarbijate ja sektori töötajate kaitse standard sektoriülesest eri asutuste erinevates pädevusvaldkondades.

4.2.8. Arvestades ESAd ülesandete ülesandeid ja finantsturgude värskeimaid suundumusi, tuleb

- a) suurendada ESAd pädevusi ja parandada nende koordineerimist kaasava finantseerimise, iseäranis mikrokrediidi ning sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeringute valdkonnas, muu hulgas ka ekspertide ja sektori esindajate suurema kaasamise kaudu ESRB teaduslikku nõuandekomiteesse ja ESAd sidusrühmadesse;

b) tugevdada ühiskomitee rolli. Ühiskomitee peab kehtestama kiired ja tõhusad menetlused, samuti tuleb laiendada ESAd töötajate esindatust ettevalmistavates organites.

4.2.9. ESAd rahastamise korra osas leiab komitee, et üleminekut erasektori vahenditel põhinevale rahastamismudelile tuleks hinnata sellega seonduvate eeliste ja võimalike probleemide põhjaliku analüüsi alusel. Komitee teeb ettepaneku käsitleda ajutise lahendusena võimalust suurendada viieaastaseks perioodiks ESAd eelarve osa, mis kaetakse tasudest ja maksudest, kusjuures suuremate kulude aluseks võetaks vaid võimalikud ESAdale eraldatud lisavahendid. Komitee kutsub komisjoni üles teostama viie aasta pikkusel üleminekuajal mõjuanalüüsi mh alternatiivsete rahastamisvõimaluste analüüsimiseks, et piirata järelevalvekulude kahekordistumise ohtu, ratsionaliseerida eraldatud avaliku sektori vahendite kasutamist ja vältida kulude ülekandmist lõpptarbijatele.

4.2.10. Logistilisest ümberkorraldamisest tulenev kulude ratsionaliseerimine võib ESAd elujõulisusele kasuks tulla. Komitee pooldab komisjoni väljapakutud ideed koondada ESAd ühte asukohta, muu hulgas asutustevahelise tõhusama dialoogi ja koordineerimise aspektist.

4.2.11. Komitee leiab, et logistiline ja tegevuslik ratsionaliseerimine on tihedalt seotud aluseks võetud järelevalvemuudeliga. Seoses sellega kutsub komitee komisjoni üles kaaluma keskpikas perioodis võimalust Euroopa järelevalvestruktuur läbi vaadata ja seda kolme muutuja – ülesanded, turud, vahendajad – osas optimeerida, kaaludes nn kahe tipu lähenemisviisi kehtestamist.

4.2.12. Lõpetuseks peab komitee vajalikuks tugevdada ESRB ja ESAd tegevuse demokraatlikku kontrolli ja järelevalvet.

Brüssel, 18. veebruar 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Roheline raamat „Euroopa traditsioonilise oskusteabe kõige tõhusam kasutamine: võimalused Euroopa Liidu geograafilise tähise kaitse laiendamiseks mittepõllumajanduslikele toodetele”

(COM(2014) 469 final)

(2015/C 251/08)

Raportöör: Kathleen WALKER SHAW

1. oktoobril 2014 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Roheline raamat „Euroopa traditsioonilise oskusteabe kõige tõhusam kasutamine: võimalused Euroopa Liidu geograafilise tähise kaitse laiendamiseks mittepõllumajanduslikele toodetele”

COM(2014) 469 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 2. veebruaril 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 505. istungjärgul 18.–19. veebruaril 2015 (18. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 155, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komitee toetab geograafilise tähise kaitse laiendamist mittepõllumajanduslikele toodetele ELi ühtse reguleerimise kaudu, kuna on seisukohal, et niiviisi tagatakse väärtuslik ja vajalik kaitse ettevõtetele, kes on end juba majanduskasvu ja innovatsiooni stimuleerijana tõestanud ja kes pakuvad kõrge kvalifikatsiooniga ja paremini tasustatud töökohti.

1.2. Komitee soovib toetada tooteohutuse paketti kuuluvate tarbekaupade puhul nii vabatahtlikku geograafilise tähise süsteemi kui ka kohustuslikku päritolu märgist, võttes arvesse juba läbi viidud uuringute tulemusi, et pakkuda tarbijatele paremat jälgitavust, läbipaistvust ja teavet ning tunnustada kogu ELis tootjate päritolu.

1.3. Süsteem peaks nii palju kui võimalik järgima olemasolevat põllumajandustoodete ja toiduainete raamistikku, et säilitada registreerimise, kaitse, järelevalve ja jõustamise ühtsed süsteemid ning vältida segadusi haldusasutuste ja tarbijate jaoks. Tagada tuleks samaväärne kaitse ja tagatised, mis on põllumajandustoodetel ja toiduainetel intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide (TRIPS) lepingu raames.

1.4. Ettevõtted, milles geograafilisel tähisel ja intellektuaalomandi õigusel on suur osakaal, investeerivad sageli väga palju kõrgetasemeliste oskuste omandamisse ja neid tuleks toetada oma toodete ja oskusteabe kaitsmisel, võimaldades suunata investeeringud kasulike oskuste ja sotsiaalkapitali arendamisse, selle asemel et võtta õiguslikke kaitsemeetmeid.

1.5. Komitee on veendunud, et vaja on ametlikku registreerimismenetlust. Bürokratia ja kulude vältimiseks peaks registreerimine säilitama kehtivuse määramata ajaks, kuid see peaks alluma pidevale järelevalvele ja jõustamisele, et tagada toodete vastavus staatuse kriteeriumidele. Samuti peaks olema võimalik kasutada menetlust registrist kõrvaldamiseks, kui asjaolud seda nõuavad.

1.6. Registreerimine peaks olema läbipaistev ja sõltumatu, soovitatavalt avaliku sektori rahastatav ja hallatav ning tasuta. Kui selle eest soovitakse tasu võtta, peaks see olema väga madal, et see ei osutuks registreerimisel takistuseks ega tekiks oht, et kulud lükatakse tarbijate kanda. Registreerimine tuleks viia lõpule teatud aja jooksul, et vältida pikaldast bürokratiat ja ebakindlust nii ettevõtjate kui ka tarbijate jaoks – 18 kuud tundub selleks mõistlik. Komitee leiab, et VKEde soovitused lisakulude vältimiseks peaksid aitama kujundada süsteemi rakendamist.

1.7. Tähtis on kaitsta päritolu ja sellega seonduvat pärandit, traditsioone, kvaliteeti, tootespetsifikaate, käsitööndust ja oskusteavet. Vajalik on tugev seos toote ja päritolukoha vahel. Komitee arvates pakuks põllumajandustoodete puhul kasutatav kombineeritud lähenemisviis – „kaitstud päritolunimetused” (KPN) ja „kaitstud geograafilised tähised” (KGT) – kaitset vajavatele toodetele kaasavat katet.

1.8. Samuti leiab komitee, et tuleks määratleda seos mittepõllumajanduslike toodete potentsiaalse geograafilise tähise süsteemi ja kaubamärgiseaduse vahel sarnaselt praegu põllumajanduslike toodete puhul rakendatavaga, tagamaks järjepidevuse kõigi toodete osas ja vältimaks segadusi.

2. Taust ja sissejuhatus

2.1. Roheline raamat „Euroopa traditsioonilise oskusteabe kõige tõhusam kasutamine: võimalused Euroopa Liidu geograafilise tähise kaitse laiendamiseks mittepõllumajanduslikele toodetele” on järg 2013. aasta märtsis avaldatud komisjoni uuringule ⁽¹⁾, milles jõutakse seisukohale, et olemasolevad õiguslikud vahendid, mis on tootjatele kättesaadavad riiklikul ja Euroopa tasandil, ei ole piisavad. Komisjon korraldas 22. aprillil 2013 avaliku arutelu, et arutada uuringu järeldusi ja pakkuda platvormi laiaulatuslikuks aruteluks mittepõllumajanduslike toodete tõhusama geograafilise tähise kaitse vajaduse üle ELi tasandil. Arvestades uuringu järeldusi ja avaliku arutelu tulemusi, otsustas komisjon oma analüüsitööd kõnealuse rohelise raamatuga jätkata.

2.2. Euroopa Patendiamet ja Siseturu Ühtlustamise Amet esitasid 2013. aasta septembris komisjoniga koostöös valminud ühisuuringu „Intellectual property rights (IPR) intensive industries: contribution to economic performance and employment in the EU” (Suure intellektuaalomandiõiguse osakaaluga tööstusharud: panus Euroopa majandusarengusse ja tööhõivesse) ⁽²⁾.

Uuringus tuuakse esile, milline on nende ettevõtete majanduslik väärtus toodangu, tööhõive, palga ja kaubavahetuse aspektides, kus intellektuaalomandiõigusel (sh geograafilisel tähisel) on suur osakaal, samuti nende panus strateegia „Euroopa 2020” tööhõive ja majanduskasvu seotud eesmärkidesse. Uuringust nähtub, et suure intellektuaalomandiõiguse osakaaluga tööstusharud annavad 26 % ELi tööhõivest ja 39 % ELi majandustegevusest. Üldiselt makstakse seal ka üle 40 % suuremat töötasu.

2.3. ELi tippkohtumisel 2014. aasta märtsis tutvustas president José Manuel Barroso teatist „Euroopa tööstuse taassünd” ⁽³⁾, milles kinnitati taas, kuivõrd tähtsad on suure geograafiliste tähiste ja intellektuaalomandiõiguse osakaaluga tööstusharud ELi säästva majanduskasvu seisukohalt ning vajadust ELi toetuse järele neis tööstusharudes. Selles toodi välja, et paljude selliste ettevõtete majanduskasv ja -tulemused olid kriisi tingimustes teiste tööstusharude omadest paremad.

2.4. Praegu tagatakse üksnes põllumajandustoodetele ja toiduainetele (veinid, kanged alkohoolsed joogid) ühtne kaitse ELi tasandil. Mittepõllumajanduslike geograafilise tähiseid kaitstakse üksnes riiklikul/piirkondlikul tasandil erinevate siseriiklike õigusraamistike kaudu. Neid ei ole liikmesriikide vahel ühtlustatud ning esineb olulisi erinevusi mõistete, menetluse ning kaitse ja jõustamise taseme osas, millest ei ole abi ettevõtjatel ega tarbijatel. Mittepõllumajanduslikud tooted on hõlmatud kõlbatut konkurentsi või tarbijate eksitamist käsitlevate seadustega, mille ulatus ja lähenemisviis on aga erinevad.

2.5. Paljud ettevõtted, mis toodavad suurel määral kindla piirkonnaga seotud traditsioonilisi käsitööoskusi ja oskusteavet nõudvaid mittepõllumajanduslike tooteid, tegutsevad rahvusvahelises keskkonnas ja neil on üha raskem kaitsta oma toodete kvaliteeti, ehtsust ja terviklikkust pahatahtliku märgistamise, pettuse ja võltsimise ning kaubamärgi kuritarvitamise eest. Ühtse kaitse puudumise tõttu peavad ettevõtted ja tarbijad toetuma segadust tekitavatele eri lähenemisviisidele ja kaitse tasemetele üle ELi. Paljud ettevõtted peavad seda kulukaks ja ebatõhusaks, kulutades märkimisväärsed summasid enda kaitsmiseks iga juhtumi puhul eraldi. See koormab nii rahalisi kui ka inimressursse. Ettevõtjad on komisjonilt nõudnud geograafilise tähise kaitse laiendamist mittepõllumajanduslikele toodetele.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/geo-indications/130322_geo-indications-non-agri-study_en.pdf

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/intellectual-property/docs/joint-report-epo-ohim-final-version_en.pdf

⁽³⁾ COM(2014) 14 final.

2.6. Ehkki kõigis ELi liikmesriikides on olemas riiklikud geograafilise tähise kaitse meetmed ning kehtivad seadused kõlvatu konkurentsi ja tarbijate eksitamise kohta, mis tagavad mittepõllumajanduslikele toodetele teatava kaitse taseme, on need seadused tegelikkuses piiratud ja paljud ettevõtjad kurdavad, et need ei taga tõhusat kaitset geograafilise tähisega mittepõllumajanduslike nimetuste väärkasutuse vastu.

3. Üldised märkused

3.1. Geograafilise tähise kaitse laiendamine ELis mittepõllumajanduslikele toodetele tuleks kasuks nii tootjatele kui ka tarbijatele. See ei ole proteksionistlik meede. Pigem tagaks see tootjatele ausa konkurentsi, et aidata kaitsta nende traditsiooniliste toodete, käsitöö või tövõtete (mis nõuavad sageli keerukaid oskusi) kvaliteeti ja terviklikkust, ning pakuks samas tarbijale usaldusväärset teavet tootmiskoha ja/või -meetodi kohta ning oleks garantiiks toote ehtsuse ja kvaliteedi kohta.

3.2. Komitee usub, et geograafilise tähise kaitse laiendamine mittepõllumajanduslikele toodetele pakub ELile selget majanduslikku kasu. See annab võimaluse edendada ja kaitsta traditsioonilisi tooteid, oskusteavet ja kõrgetasemelisi oskusi, mida sageli omandatakse spetsialiseerunud kutsekoolides, mis on end heade ja stabiilsete töökohtade loomisel juba tõestanud. Toodete päritolu ja kvaliteedi tagamine suurendaks nende atraktiivsust, aitaks kujundada nende head mainet ning kasvataks müüki. Üldisemalt tunnustatud staatus võiks samuti anda panuse toodetega seonduva turismi ja muude sissetulekute edendamisse, pakkudes täiendavat majanduslikku tulu. Lisaks pakuks see kogu ELis ühtsemat ja tõhusamat kaitset võltsimise ja jäljendamise tõttu tekkinud kahju vastu.

3.3. Kogu ELis on palju tugeva geograafilise tähise maine ja tuntusega mittepõllumajanduslikke tooteid, mida tihti väärkasutatakse või jäljendatakse. Ehkki mõned ettevõtted on kriisis vähem kannatada saanud kui teised, on kriisi tagajärjel suurenenud kaubamärkide kuritarvitamise, võltsimise ja jäljendamise sagedus. Ebaausad ettevõtjad on püüdnud kiiret kasu saada kvaliteetsete geograafilise tähisega toodete nime ja maine arvelt, omamata samas mingit seost selle toote päritolu, lähtekoha, kvaliteedi või käsitöönduse ja oskusteabega. Tagajärjeks on seaduslike kauplejate tulu ja turuosa kaotus, samuti potentsiaalne maine kahjustamine ning lisanduvad kohtukulud. Näiteks Český krišťál (Böömi kristall), Savile Row (eritellimusel rõivad), Marmo di Carrara (marmor), Harris Tweed (tviid), Paška čipka (pits), Schwarzwälder Kuckucksuhr (käokell), Stoke-on-Trenti keraamika, Brački kamen (Brači kivi ja skulptuur), Deruta keraamika ja Murano klaasi tootjad peavad end pidevalt kaitsma kampaaniate käivitamise, kaubamärgi registreerimise ja kohtusse pöördumise abil. Geograafilise tähise laiendamine sellistele toodetele aitaks ära hoida pidevate ja kulukate õiguslike kaitsemeetmete võtmist.

3.4. Ühtlustatud õiguskaitse, mis on samaväärne põllumajandustoodete ja toiduainete sektorile pakutava kaitsega ning sobib kokku olemasoleva Euroopa ja rahvusvahelise õigusraamistikuga, aitab säilitada traditsioonilist kultuuri- ja kunstipärandit, mida esindavad paljud kaitsekõlblikud tooted, ning vähendada väärkasutamist. Kui VKEd kulutused oma toodete maine kaitsmiseks kohtuvaidlustes vähenevad, on neil võimalik rohkem investeerida uuendustesse, tootearendusse ja turuosa laiendamisse ning vältida toodete hinnatõusu tarbijate jaoks.

3.5. Paljud geograafilise tähisega tooteid soetavad tarbijad teevad oma teadlikke valikuid toote käsitööndusliku kvaliteedi ja ehtsuse alusel. Neil on õigus eeldada selliste toodete terviklikkuse kaitset, mille eest nad maksavad sageli kõrgemat hinda. Selline käitumine ei piira valikut ega konkurentsi, kuna geograafilise tähise kaitse saab omistada mis tahes ettevõttele, kes täidab tootespetsifikaadi, päritolu, kvaliteedi, eriomaduste, käsitöönduse ja oskusteabe osas esitatavaid kriteeriume.

4. Konkreetsete märkused

4.1. Komitee on veendunud, et geograafilise tähisega mittepõllumajanduslike toodete ühtlustamiseks on ELis vaja ühtset reguleerimist. Olemasolevad alternatiivid on praegu liiga killustatud, segadust tekitavad, kulukad ja ebatõhusad paljude väärtuslike ettevõtete ellujäämiseks, sest viimastel puuduvad vahendid ELis piirkondlikul või riiklikul tasandil kehtivate erinevate struktuuride ja seadustega toime tulemiseks. Suurem kooskõla aitaks ettevõtjatel ellu jääda ja kasvada ning tagada, et nende toodetel on väiksem oht sattuda kuritarvituse ohvriks.

4.2. Komitee innustab komisjoni lihtsustama laiendamise protsessi, jälgides põllumajandustoodete ja toiduainete osas kehtivat olemasolevat ühtlustatud õigusraamistikku, rakendades võimalusel häid tavaid ning kasutades selles sektoris kaitsemeetmete sisseviimisel saadud kogemusi mittepõllumajanduslikele toodetele rakendatava süsteemi loomisel. Ehkki võib nõustuda asjaoluga, et mõned sektori erijooned nõuavad teistsugust lähenemisviisi – näiteks võib tuua veinid ja kanged alkohoolsed joogid –, peaks üldreegel olema järjepidevus rakendamisel ja eri sektoritega kaetud toodete kaasav käsitlemine. Mittepõllumajanduslikele toodetele peaks laienema sama kaitse ja tagatised, mida pakutakse geograafilise tähisega põllumajanduslikele toodetele intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu raames. Komitee soovib komisjonil siiski hinnata, kui palju on sellist kaitset võimalik parandada seni eelnimetatud lepingu rakendamisel saadud kogemuste valguses, eelkõige seoses selge, pideva ja struktureeritud teavitamise, registreerimissüsteemide ja ühtse menetlemisega.

4.3. Kuigi komitee mõistab, et geograafilise tähise süsteem on vabatahtlik, erinevalt praegustest ettepanekutest rakendada kohustuslikku päritolu märgist tooteohutuse paketti kuuluvate ELis toodetavate või liitu imporditavate tarbekaupade puhul, soovib ta rakendada ellu mõlemad ettepanekud, et pakkuda tarbijatele paremat jälgitavust, läbipaistvust ja teavet ning tunnustada tootjate päritolu kogu ELis.

4.4. Komitee loodab, et geograafilise tähise kaitse ühtlustamine mittepõllumajanduslike toodete osas tuleb kasuks ka ELi kaubandussuhetes kolmandate riikidega, kuna menetlused lihtsustuvad ja saabub selgus nende toodete osas, mis saavad automaatse kaitse. Sellega tagatakse sihipärasem lähenemisviis kaubanduslääbirääkimistele ja aidatakse kaitsta väärtuslikke ELi tooteid, mille ekspordiväärtus on tihti suur. Parema kaitse heidutaks ka neid, kes kaaluvad võltsimist või staatuse kuritarvitamist.

4.5. Paljude geograafilise tähisega toodete valmistamiseks on vaja äärmiselt kõrgetasemelisi oskusi. Ettevõtted on põlvkondade kaupa oluliselt investeerinud meisterlikusse ja oskusteabesse. Paljudel on juurdunud edukad õpipoisi- ja täiendkoolituse kavad, mis aitavad ette valmistada kõrge kvalifikatsiooniga töötajaid, kelle oskused on turul väga hinnatud. Komitee on veendunud, et selliseid ettevõtteid tuleb väärtusliku sotsiaalse kapitali edasiarendamisel toetada, aidates neil oma tooteid ja oskusteavet kaitsta ning võimaldades neil suunata investeringuid kasulike oskuste arendamisse, selle asemel et võtta õiguslikke kaitsemeetmeid. Geograafilist tähist kandvaid tooteid valmistavad ettevõtted pakuvad väärtuslikke töökohti ja õppimisvõimalusi inimestele, kelle anded on avaldunud käsitööoskuste omandamisel. Komitee tunnistab samuti paljude kutseõppeasutuste ja geograafilise tähisega toodete valmistajate vastastikust sõltuvust mitmes riigis ja piirkonnas, näiteks Brački kameni kiviraidurite kutsekool. Mõned ettevõtted asuvad äärepoolsetes ja suure tööpuudusega piirkondades, mis veelgi tähtsustab nende rolli tööturul.

4.6. Konkreetse kohaga seostamisel peab põhitähelepanu all olema päritolukaitse tagamine ja selle seos pärandi, traditsioonide, kvaliteedi, tootespetsifikaatide, käsitöönduse ja oskusteabega. Vajalik on tugev seos toote ja päritolukoha vahel. Komitee arvates pakuks põllumajandustoodete puhul kasutatav kaheksa sümboliga lähenemisviis – „kaitstud päritolunimetused“ (KPN) ja „kaitstud geograafilised tähised“ (KGT) – kaitset vajavatele toodetele kaasavat katet. Kõik kava alusel heakskiidetud sümbolid peavad pakkuma ühemõttelisi seoseid ja tunnustamist, vastama geograafilise tähise tingimustele ning olema ühesugused kõikjal Euroopas, et vältida tarbijate eksitamist ja aidata tunnustamisel kinnistuda.

4.7. Kuigi komitee on nõus, et kvaliteet ja päritolu ei pruugi olla samatähenduslikud, tunnistab ta, et geograafilise tähisega toodetel on tarbijatele pakutaval väärtusel rajanev maine ja kvaliteetsed omadused on sageli geograafilise tähisega toodetele iseloomulikud. Neil võib olla oluline osa kvaliteetse käsitöönduse ja oskusteabe määratlemisel ja kaitsmisel, aga ka normide üle toimivas järelevalves ja nende jõustamisel ettevõtetes. Paljud geograafilise tähisega toodete tootjad või liidud on juba oma sihttasemed määratlenud ning kontrollivad ise aktiivselt kvaliteedinorme, et kaitsta oma toodete terviklikkust. Ent komitee nendib, et vabatahtlikud järelevalvekavad ja käitumisjuhised ei toimi kõigis liikmesriikides ning lisaks neile on riiklikul ja ELi tasandil vaja formaalseid järelevalve- ja jõustamismehhanisme. Komitee märgib, et kriisi ja kasinusmeetmete tulemusena on toimunud kärped mitmetes järelevalve- ja jõustamisasutustes ning seepärast tuleb kaaluda meetmeid tõhusa järelevalve ja jõustamise tagamiseks.

4.8. Komitee on veendunud, et vaja on ametlikku registreerimismenetlust, nagu kehtib põllumajanduslike toodete puhul. Bürokratia ja kulude vältimiseks peaks registreerimine säilitama kehtivuse määramata ajaks, kuid see peaks alluma pidevale järelevalvele ja jõustamisele, et tagada toodete vastavus staatuse kriteeriumidele. Menetlus peaks sisaldama ka sätteid toodete registrist kõrvaldamise kohta, kui nad ei vasta enam normidele või kui neid enam ei toodeta. Tuleb tagada vaidlustamisvõimalus, sh õigus esitada kaebus, vältimaks kiuslikke vaidlustamisasju.

4.9. Mõistlik oleks kaheosaline süsteem, mis hõlmab riiklikku ametiasutust ja tagab ELi tasandil õiguskaitse ja järelevalve. Registreerimine peaks olema läbipaistev ja sõltumatu, soovitatavalt avaliku sektori rahastatav ja hallatav. Komitee märgib, et hetkel on registreerimine põllumajandustoodetele ja toiduainetele tasuta ning seega tuleks sama põhimõtet rakendada mittepõllumajanduslike toodete puhul. Kui selle eest soovitakse tasu võtta, peaks see olema väga madal, et see ei osutuks registreerimisel takistuseks ega tekiks oht, et kulud lükatakse tarbijate kanda. Registreerimine tuleks viia lõpule teatud ajaks, et vältida pikaldast bürokraatiat ja ebakindlust nii ettevõtjate kui ka tarbijate jaoks – 18 kuud tundub selleks mõistlik.

4.10. Komitee leiab, et tuleks määratleda seos mittepõllumajanduslike toodete potentsiaalse geograafilise tähise süsteemi ja kaubamärgiseaduse vahel sarnaselt praegu põllumajanduslike toodete puhul rakendatavaga, tagades järjepidevuse kõigi toodete osas ja vältides segadusi. Samas tuleb õppida põllumajandussektoris rakendamise käigus saadud kogemustest, et täiendada menetlust ja vähendada vaidluste tekkimise võimalust miinimumini. Komitee leiab, et päritolukaitse taotlemise võimalus mingis piirkonnas peaks jääma avatuks kõigile vastavas piirkonnas tegutsevatele ettevõtetele.

Brüssel, 18. veebruar 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpankale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning Euroopa Investeerimispankale „2015. aasta majanduskasvu analüüs””

(COM(2014) 902 final)

(2015/C 251/09)

Pearaportöör: Gonalo LOBO XAVIER

Euroopa Komisjon otsustas 19. detsembril 2014 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

2015. aasta majanduskasvu analüüs

COM(2014) 902 final.

9. detsembril 2014 andis komitee juhatus strateegia „Euroopa 2020” juhtkomiteele korralduse valmistada ette komitee töö asjaomases küsimuses.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 505. istungjärgul 18.–19. veebruaril 2015 (19. veebruari istungil) pearaportööriks Gonalo Lobo Xavieri ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 174, vastu hääletas 8, erapooletuks jäi 1 liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni 2015. aasta majanduskasvu analüüsi⁽¹⁾ ning selle põhieesmärgi edendada asjakohast majanduskasvu taset, et toetada Euroopa majanduse elavdamist. Kolme samba lähenemisviis – investeringute suurendamine, struktuurireformid ning vajadustele vastav rahanduspoliitika ja eelarve konsolideerimine – näib vastavat Euroopa vajadustele ning komitee toetab sellist rakenduskava, mis on kooskõlas tõhusama Euroopa poolaastaga. Komitee rõhutab siiski, et protsessis esineb endiselt teatavaid puudusi, pidades silmas, et iga-aastane majanduskasvu analüüs ei hõlma näiteks sotsiaalseid ega keskkondlikke aspekte, ning eelkõige tuleks iga-aastases majanduskasvu analüüsis selgesõnalise poliitilise prioriteedina esile tuua võitlust endiselt suure tööpuuduse vastu ja sotsiaalse kriisi ohjamist. Iga-aastane majanduskasvu analüüs on tõhus algus Euroopa poolaastale ja seetõttu on komitee seisukohal, et suurema pühendumusega tuleks suhtuda ajakavaga seonduvatesse kohustustesse, et tagada parem kaasatus ja paremad tulemused.

1.2. Komitee arvates sõltub usaldus investeerida ka esitatud ajakava selgusest ja lihtsusest ning kõige väärtuslikumate partnerite osalusest. Sotsiaalpartnerid ja teised kodanikuühiskonna organisatsioonid üldiselt tuleb kaasata sellesse protsessi, et saavutada usaldusvärsust. Komitee arvates on elulise tähtsusega, et komisjon konsulteeriks Euroopa Parlamendi ja sotsiaalpartnerite ning teiste kodanikuühiskonna organisatsioonidega Euroopa tasandil enne iga-aastase majanduskasvu analüüsi esitamist. Komitee tunnustab komisjoni jõupingutusi, et innustada kodanikuühiskonna osalust, ühtlasi ka koostööd riikide parlamentidega, kuid hoiatab, et uus „kodanikuühiskonna kalender”⁽²⁾ tuleb tõhususe, tõelise kaasatuse ja tulemuste saavutamiseks ellu viia. Kõik ELi partnerid ja institutsioonid peavad tegema suuri jõupingutusi, et head kavatsused viiksid tulemusteni, ning komitee kutsub sotsiaalpartnereid üles tegutsema ennetavalt.

1.3. Komitee arvates ei ole võimalik ellu viia majanduskasvu kava, milles toetatakse töökohtade loomiseks võetavaid meetmeid ilma investeringuteta. Seepärast on Euroopa jaoks esmatähtis luua asjakohased tingimused nii era- kui avaliku sektori partnerlusel põhinevate investeringute jaoks. Esitatud poliitikameetmete tõhus ühendamine annab õige signaali investeringute jaoks otsustava tähtsusega usalduse suurendamiseks. Komitee peab suureks puuduseks seda, et investeerimiskavas, mis on iseenesest tervitatav, on komisjon keskendunud eelkõige erainvesteringutele, eirates suurel määral vajadust avaliku sektori investeringute järele. Komitee toetab Euroopa Komisjonis peetavat arutelu nn finantseerimise kuldreegli kohaldamise üle, st jätta tulevased avaliku sektori investeringud majandus- ja rahaliidu eelarve-eeskirjade raamistikus riikliku netopuudujäägi arvutamisel välja⁽³⁾.

⁽¹⁾ 2015. aasta majanduskasvu analüüsi kohta vt Euroopa Komisjoni veebilehte http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/annual-growth-surveys/index_en.htm

⁽²⁾ vt lisa.

⁽³⁾ Komitee arvamus „Sotsiaalse mõjuga investeringud” (ELT C 226, 16.7.2014, lk 21–27).

Komitee rõhutab samuti, et sõltumata sellest, kes investeeringuid haldab, peitub edu võti investeeringuliigi selges määratluses ning investeeringute edasises jätkusuutlikkuses. Selles kontekstis annavad suuremad pikaajalised investeeringud haridus- ja koolitussüsteemidesse tõelise panuse tööturгу ning võimaldavad eurooplastel mõista kõnealuse väljakutse sotsiaalset mõõdet.

Vajalik on asjakohane lähenemisviis, et võidelda noorte töötusega, millest on saanud Euroopa kurb reaalsus, ja liikmesriigid peavad ühendama oma riiklikud poliitikameetmed, et vältida tõrjutust ning edendada ebasoodsas olukorras olevate rühmade integreerimist tööturule.

1.4. Komitee on kindlalt veendunud, et tööstusel on võtmeroll Euroopa arengus. Leidub lai valik häid näiteid uuendustegevuse kohta tööstussektorites ning seda suundumust tuleb tugevdada, et edendada töökohtade loomist ja töötajate kõrget kvalifikatsiooni. Investeeringukavas tuleb tunnustada Euroopa juhtivate tööstuste lisaväärtust ning edendada innovatsiooni ja häid tavasid.

1.5. Komitee kutsub üles pöörama tähelepanu sotsiaalsete investeeringute edendamisele selles protsessis. Komitee usub, et sotsiaalsetel investeeringutel võib olla otsustav roll heaolu edendamisel ning vaesuse ja tõrjutuse kaotamisel, ning seetõttu on komitee juba nõudnud prioriteetide selget kaasamist iga-aastasesse majanduskasvu analüüsidesse ja riigipõhisesse soovitusesse⁽⁴⁾, ning nõuab tungivalt selliste meetmete edendamist, mis võimaldavad kodanikuühiskonna sidusrühmadel maksimaalselt ära kasutada sotsiaalmajandusettevõtete potentsiaali ning tugevdada kohalike kogukondade rolli⁽⁵⁾.

1.6. Komitee tervitab jõupingutusi, mis on tehtud Euroopa potentsiaali edendamiseks tänu digitaalse turu loomisele. Digitaalne turg võib tõeliselt hoogustada majanduse ja tööhõive kasvu tingimused, et rakendatakse teatud esmatähtsusega meetmeid. Ettevõtted võivad digitaalarengu tegevuskava täielikku potentsiaali maksimaalselt ära kasutada üksnes juhul, kui ühised Euroopa andmekaitse-eeskirjad, millega kehtestatakse kõrged normid, on paika pandud ja kui tarbijate usaldus on taastatud. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles kiirendama viivitamatult siseturu lõpuleviimist, et saada kõnealusest tegevuskavast võimalikult suurt kasu.

1.7. Komitee leiab, et kõigil liikmesriikidel tuleb võtta eelarvepoliitiline vastutus, mis peaks olema otseselt seotud tööhõive edendamise ja sotsiaalse vastutusega. Tasakaalustatud ja vastutustundliku juhtimisega seonduvatest kompromissidest kinnipidamine on otsustava tähtsusega majanduskasvu edendamiseks. Komitee toetab majanduskasvu soodustavat eelarve konsolideerimist ja kutsub liikmesriike üles võimaluse korral vähendama kokkuhoiupoliitikast tulenevat maksukoormust kodanike jaoks, ning kutsub üles võtma teisi meetmeid, et taashoogustada erainvesteeringuid, unustamata sealjuures arukaid riiklikke investeeringuid.

1.8. Juhtimissüsteem, mille eesmärk on tagada eelarvepoliitiline vastutus eelarveseisundi teadlikuma ja integreerituma järelevalve abil, on huvitav lähenemisviis, mis võib anda võimaluse ELi poliitiliste soovitude asjakohaseks integreerimiseks liikmesriikide eelarvete ettevalmistamisel. Komitee tervitab Euroopa poolaasta lihtsustamist, mida on juba soovitatud 2014. aasta majanduskasvu analüüsi⁽⁶⁾ käsitlevas arvamuses, ning soovib asjaomaste muutuste elluviimist.

1.9. Komitee soovib ühtlustada liikmesriikide eelarveolukorra analüüsi. See lihtsustaks võrdlemist ning tõhustaks lahenduste leidmist Euroopa tasandil. Samuti oleks huvitav vaadata läbi sisevõla arvutamise meetod, et saada tõesemat ja paremini tasakaalustatud teavet.

2. Sissejuhatus

2.1. Komitee tervitab iga-aastast majanduskasvu analüüsi kui suunist nende ELi poliitikameetmete ajakohastamiseks, mille eesmärk on hoogustada majandust ja jätkusuutliku majanduskasvu kõigi jaoks.

⁽⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Sotsiaalsed investeeringud majanduskasvu ja ühtekuuluvuse edendamiseks – sealhulgas Euroopa Sotsiaalfondi rakendamine aastatel 2014–20” (ELT C 271, 19.9.2013, lk 91–96) ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Sotsiaalsete investeeringute mõju” (ELT C 226, 16.7.2014, lk 21–27).

⁽⁵⁾ Vt Milano deklaratsioon: Komitee kutsub üles uuendama ELi sotsiaalhoolekandesüsteeme, et kohaneda uute edasiste väljakutsetega I Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee.

⁽⁶⁾ EMSK arvamus 2014. aasta majanduskasvu analüüsi kohta (ELT C 214, 8.7.2014, lk 46–54).

Euroopa poolaasta, mis on osutunud toimivaks võrdlusaluseks eelarvepoliitiliste meetmete kehtestamisel, tugevdamisel või majanduskasvu tagamiseks vajalike struktuurireformide elluviimisel, on võimaldanud saavutada käegakatsutavaid tulemusi. Siiski võib Euroopa poolaastat kritiseerida menetluste aegluse ja otsustusvõime puudumise tõttu parimate lahenduste otsimisel sellest tõsisest kriisist väljumiseks, mis on kurnanud Euroopat ja annab end ikka veel suuremal või vähemal määral tunda kõigis liikmesriikides.

2.2. Selle algatuse tähtsust ei saa seetõttu kahtluse alla seada, arvestades eelkõige piiranguid, millega iga liikmesriik toime peab tulema sellise majanduskasvu kujundamisel, mis vastab iga liikmesriigi konkreetsetele tingimustele ning tõhusate ja tulemuslike meetmete ja reformide elluviimise kiirusele.

2.3. 2015. aasta majanduskasvu analüüsis soovib komisjon selgelt kolmele põhisambale tuginevat majanduspoliitikat, mis hõlmab investeringute suurendamist, struktuurireformide kiirendamist ning vastutustundlikku majanduskasvu soodustavat eelarve konsolideerimist.

Komisjoni arvates on nende kolme samba integreerimiseks kasutatud lähenemisviis võtmetegur, et saavutada edu ja tulemusi, mis võimaldavad vähendada töötust, eelkõige noorte hulgas. See nõuab struktuurireforme tööturul, pensionisüsteemi täiendavat reformimist, sotsiaalkaitseüsteemide ajakohastamist, kaupade ja teenuste turgude paindlikumaks muutmist, investeerimiskliima ja ettevõtluskeskkonna parandamist, teadusuuringutesse, innovatsiooni, haridusse ja koolitusse tehtavate investeringute kvaliteedi parandamist ning avaliku halduse edasist tõhustamist.

2.4. Huvitav on tõdeda, et komisjon innustab ka kodanikuühiskonda osalema kogu majanduskasvu ja muutuste protsessis, rõhutades eelkõige sotsiaalpartnerite kaasamise⁽⁷⁾ tähtsust. Samuti kutsub komisjon liikmesriike üles kaasama aktiivsemalt riikide parlamente ja kodanikke, et tagada nende aktiivne osalus ja abi rakendatavate poliitikameetmete hindamisel.

Märkimist väärib jõupingutus, parandada üldsuse osalust ajal, kui on põhjust karta, et inimesed tunnevad end Euroopa projektist kaugenenu olevat.

3. Integreeritud lähenemisviis

3.1. Investeringute edendamine

3.1.1. Komitee on veendunud, et investeringute taseme ning investorite usalduse taastumine (nii ametiasutuste kui üksikisikute seas) on majanduskasvu võtmetegur. Seetõttu tervitab komitee Euroopa investeerimiskava⁽⁸⁾, milles käsitletakse vajadust edendada otsustava tähtsusega struktuurilisi investeringuid, mis loovad tingimused sellise majanduskasvu ja jätkusuutlikkuse jaoks, mida nõuab konkurentsivõime. Komitee peab suureks puuduseks seda, et investeerimiskavas, mis on iseenesest tervitatav, on komisjon keskendunud eelkõige erainvesteringutele, eirates suurel määral vajadust avaliku sektori investeringute järele. Komitee toetab Euroopa Komisjonis peetavat arutelu nn finantseerimise kuldreegli rakendamise üle, st jätta tulevased avaliku sektori investeringud majandus- ja rahaliidu eelarve-eeskirjade raamistikus riikliku netopuudujäägi arvutamisel välja⁽⁹⁾.

3.1.2. Praeguse olukorra analüüs näitab, et Euroopa konkurentsivõime on vähenenud võrreldes teiste maailma majandustega, eelkõige investeringute vähenemise tõttu sellistes olulistes valdkondades nagu seadmete uuendamine, juurdepääs tehnoloogiale ja hariduse parandamine, kui tuua vaid mõned näited. Kuigi Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab investeringute edendamise kava, jääb osa muutujaid ebaselgeks, ohustades kahjustada selle kava kasulikkust. Aluspõhimõte näib olevat mõistlik, kuid komitee kahtleb kava täieliku ja laiaulatusliku rakendamise meetmetes.

⁽⁷⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuses 2014. aasta majanduskasvu analüüsi kohta esitatud soovitusi ning komitee aruannet strateegia „Euroopa 2020” vahehindamise kohta veebilehel <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.europe-2020-meetings.34402>

⁽⁸⁾ Investeerimiskava kohta vt Euroopa Komisjoni veebilehte http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/plan/index_en.htm

⁽⁹⁾ Komitee arvamus „Sotsiaalse mõjuga investeringud” (ELT C 226, 16.7.2014, lk 21–27).

3.1.3. Reservatsioonid, mida komitee soovib kindlasti väljendada seoses iga-aastase majanduskasvu analüüsi soovitustega, puudutavad peamiselt piiranguid, mis takistavad mõnel liikmesriigil saavutada investeeringute vajaliku taset. Ikka veel valitseb suur ebavõrdsus juurdepääsul rahastamisele, eelkõige VKEde jaoks, mis võib seada ohtu algatuse kasulikkuse, isegi kui liikmesriikide valitsused näitavad üles poliitilist tahet. Praegusel etapil on ebaselge, kuidas seda ebavõrdsust käsitleda ja vähendada, et edendada kaasavaid investeeringuid Euroopas, vaatamata komisjoni äärmiselt teretulnud soovitudele VKEde juurdepääsu kohta rahastamisele, mis hõlmavad uut lähenemisviisi maksujõuetusele ja ettevõtte ebaõnnestumisele ning reguleeriva raamistiku parandamist eesmärgiga toetada pikaajalisi investeeringuid VKEdesse.

3.1.4. Komitee leiab samuti, et olemasolevad ja kättesaadavad investeerimisprogrammid on otsustava tähtsusega majanduskasvuga seonduvate eesmärkide saavutamisel ja toetab vajadust julgustada liikmesriike, sealhulgas kodanikke, ettevõtteid ja ametiasutusi, osalema aktiivselt neile suunatud programmides, mille eesmärk on kaasamine ja tipptasemel teadmiste edendamine, sh näiteks programm „Horisont 2020”⁽¹⁰⁾ (teadusuuringud ja innovatsioon), Euroopa ühendamise rahastu⁽¹¹⁾ (infrastruktuuri investeeringud) ja COSME⁽¹²⁾ (väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete rahastamine). Komitee kutsub samuti üles muutma programmijärelvalve struktuuri kaasavamaks ja kasutajasõbralikumaks, et edendada tippteadmisi ning kõikide institutsioonide ja liikmesriikide õiglasemat juurdepääsu, ilma et programmid kaotaksid nõutava ranguse ja kõrgetasemelisuse.

3.1.5. Komitee on veendunud sotsiaalsete investeeringute tõhususes ja nende otseses mõjus elanikkonna heaolule. Avalik poliitika ei tohi unustada sotsiaalmajanduse ettevõtete tugevust, mitte üksnes seetõttu, et viimased on tihedalt seotud kodanikuühiskonnaga, vaid ka seetõttu, et tegemist on heade näidetega, mida võiks sarnastes olukordades korrata. Euroopa peab edendama liikmesriikide parimaid tavasid kogu ELis⁽¹³⁾.

3.2. Struktuurireformid

3.2.1. Kaupade ja teenuste ühtne turg on alati olnud Euroopa integratsiooni keskmeks. Palju on juba saavutatud tänu suurtele jõupingutustele, kuid mõnedes majanduskasvu jaoks väga olulistes valdkondades ei ole veel arengut toimunud. Seepärast tervitab komitee liikmesriikide jõupingutusi, et kõrvaldada tõhusa, tulemusliku ja õiglase ühtse turu loomist takistavad tegurid. Komitee ei kahtle selles, et Euroopa tarbijatele on kasulik tõhusalt toimiv kaupade ja teenuste ühtne turg, mis muudab Euroopa atraktiivsemaks investeerimiskeskonnaks, mõjutades seeläbi otseselt töökohtade loomist ja sotsiaalset heaolu. Komitee leiab siiski, et selle eesmärgi saavutamiseks tuleb teha täiendavaid jõupingutusi ja võtta praktilisi meetmeid.

3.2.2. Juhtpositsioon, mis saavutatakse tänu digitaalse ühtse turu loomisele, on seetõttu esmatähtis eesmärk, millele komitee on täielikult pühendunud. Komitee on täielikult veendunud tõhusa digitaalse ühtse turu kasulikkuses ja leiab, et taristu ja teadmiste rahastamise mehhanismid tuleks luua kõnealust eesmärki silmas pidades. Siiski juhib komitee tähelepanu liikmesriikidevahelistele erinevustele, mis võivad takistada tõhusat integratsiooni.

3.2.3. Edendades digitaalse ühtse turu⁽¹⁴⁾ tipptaset ja tulemuslikkust, peab Euroopa nõudma oma konkurentidelt Euroopa eeskirjade ja normide järgimist, kuna kõik madalamad nõuded oleksid ühtse turu suhtes ebaõiglased. Komitee ei viita proteksionismile või mis tahes muule sarnasele meetmele, vaid kutsub üles tagama kogu protsessi selgust ning rakendama asjakohaselt majanduse ja ühiskonna eri osade juhtimiseks vajalikke meetmeid ja nõudeid.

3.2.4. Komitee arvates peavad majanduskasvu ja töökohtade loomise kavad olema kooskõlas riiklike reformidega, mis suurendavad kvaliteetse tööjõu osalust, tootlikkust ning koolitus- ja haridussüsteemide maksimaalset ärakasutamist.

⁽¹⁰⁾ Programmi „Horisont 2020” kohta vt Euroopa Komisjoni veebilehte <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020>

⁽¹¹⁾ „Euroopa ühendamise rahastu” kohta vt Euroopa Komisjoni veebilehte <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/connecting-europe-facility>

⁽¹²⁾ „COSME” kohta vt Euroopa Komisjoni veebilehte http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/cosme/index_en.htm

⁽¹³⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Sotsiaalse mõjuga investeeringud” (ELT C 458, 19.12.2014, lk 14–18).

⁽¹⁴⁾ Komitee arvamus edusammude kohta strateegia „Euroopa 2020” rakendamisel. EUR/7 – EESC-2015-00034-00-00-AC-TRA.

3.3. Vajadus vastutustundliku eelarvepoliitika järele

3.3.1. Vaatamata sellele, et liikmesriikide tulemused oma riigivõla vähendamisel on paranenud – ülemäärase eelarvepuudujäägiga riikide arv langes 24-lt 2011. aastal 11-le 2014. aastal⁽¹⁵⁾, mis on igati positiivne areng – on veel palju teha, eelkõige keskpikka ja pikaajalist majanduskasvu silmas pidades.

3.3.2. Liikmesriikide kohandamisprotsessid on toimunud kodanike sotsiaalse heaolu arvelt, mõjutades igapäevast, nii üksikisikuid kui ka ettevõtteid. Seetõttu leiab komitee, iga-aastases majanduskasvu analüüsis tuleks selgesõnalise poliitilise prioriteedina esile tuua võitlust endiselt suure tööpuuduse vastu ja sotsiaalse kriisi ohjamist.

3.3.3. Komitee tervitab sellist poliitikat, mis ühendab eelarvepoliitilise vastutuse majanduskasvu poliitikaga, kuid juhib tähelepanu vajadusele rakendada poliitikameetmeid, mis vastavad iga liikmesriigi tegelikule olukorrale. Üldiste meetmete kohaldamine erinevatele olukordadele on osutunud ebaõnnestunud valemiks. Komisjon ei soovi korrata hiljuti tehtud vigu.

3.3.4. Komitee kutsub komisjoni üles tõhustama võitlust maksupettuse ja maksudest kõrvalehoidumise vastu. Maksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumise vastu võitlemise häid tavasid tuleks levitada ja jagada, et saavutada suuremat tõhusust ja õiguspärasust.

4. Parandada ja tõhustada juhtimissüsteemi

4.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega on olnud eriti aktiivne strateegia „Euroopa 2020” rakendamise hindamisel ja läbivaatamisel⁽¹⁶⁾. Seetõttu tunnistab komitee vastutustundega, et strateegia läbivaatamise ajakava kooskõlastamisel Euroopa poolaasta ja nõukogu ajakavaga on võtmetähtsuse kavandatud eesmärkide saavutamise ja esitatud meetmete tõhustamise ning asjaomaste eesmärkide hindamise jaoks.

4.2. Nagu komitee juures tegutsev strateegia „Euroopa 2020” juhtkomitee on korduvalt esile toonud, on kõnealune kooskõlastamine esmase tähtsusega selleks, et anda hinnang kehtivate meetmete tõhususele, hinnata seatud eesmärgid ja kohendada rakendatavaid meetmeid, suurendades nende tõhusust, arvestades tegelikku olukorda Euroopas üldiselt ja iseäranis liikmesriikides.

4.3. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab Euroopa poolaasta tõhustamist, eelkõige ettepanekut esitada iga liikmesriigi majanduse põhjalik analüüs ning avaldada see juba märtsis. Komitee peab oluliseks ka riigipõhiste soovitude varasemat avaldamist.

4.4. Komitee nõustub komisjoniga, et riiklike reformikavade suunitlust tuleb muuta, ning peab sotsiaalpartnerite ja teiste kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasamist reformikavade koostamise varases etapis esmatähtsaks. See suurendab vastutustunnet seoses Euroopa poolaastaga, tõhustades selle rakendamist ja parandades lõpuks ka selle demokraatlikku legitiimsust.

4.5. Komitee rõhutab, et strateegia „Euroopa 2020” vahearuanne tuleks avaldada õigeaegselt, et anda sidusrühmadele piisavalt aega oma seisukohtade ettevalmistamiseks.

4.6. Komitee leiab, et sotsiaalne innovatsioon ja sotsiaalsete investeeringute poliitika tuleks kaasata strateegia „Euroopa 2020” vahearuandesse koos asjaomase juhtalgatusega. Komitee kustub üles mõõtma sotsiaalse mõju ulatust sotsiaalpoliitika valguses, kaasates sotsiaalsed näitajad riiklikesse eduaruannetesse.

4.7. Euroopa peab võtma konkreetseid meetmeid, näidates solidaarsust ja austust liikmesriikide suveräänsuse vastu, reageerimisvõimet ja eelkõige arukat juhtimist kaasavate ja tasakaalustatud lahenduste leidmisel ning sellise konsensuse saavutamisel, mis ühendaks kodanikud tõelise ja kõigi jaoks kasuliku Euroopa projekti ümber.

⁽¹⁵⁾ „Ülemäärase eelarvepuudujäägi” kohta vt 2015. aasta majanduskasvu analüüsi Euroopa Komisjoni veebilehel http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/annual-growth-surveys/index_en.htm, punkt 4 EELARVEPOLIITILISTE KOHUSTUSTE JÄRGIMINE

⁽¹⁶⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aruannet strateegia „Euroopa 2020” vahehindamise kohta veebilehel <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.europe-2020-meetings.34402>

4.8. Komitee on teadlik edasistest väljakutsetest ning tunneb muret selle üle, et iga-aastase majanduskasvu analüüsi aruandes ei käsitleta keskkonnaküsimusi. Võiks oodata, et investeerimiskavas võetaks neid probleeme arvesse, kuid eraldi tekstilõik, mis on pühendatud keskkonnavalastele väljakutsetele, võimalustele ja poliitikameetmetele, tugevdaks samuti Euroopa juhtpositsiooni kõnealuses valdkonnas. Investeerimiskava mõjutaks ka usku ja usaldust seoses tööstuse tulevikuga Euroopas, rahva heaolu ja jätkusuutlikkust.

Brüssel, 19. veebruar 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

LISA

Euroopa poolaasta ajakava – ajakavaga tutvumiseks klõpsake järgmisele lingile:

<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.europe-2020-opinions.34757>

ISSN 1977-0898 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5171 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET